

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
UGDYMO MOKSLŲ IR SOCIALINĖS GEROVĖS FAKULTETAS
UGDYMO SISTEMŲ KATEDRA

KRISTINA VILIUŠIENĖ
BIOEDUKACIJOS MAGISTRANTŪROS STUDENTĖ

EDUKACINĖS VEIKLOS IKIMOKYKLINIO UGDYMO ĮSTAIGOS
LAUKO APLINKOJE: SITUACIJA IR POREIKIS

Magistro darbas

Darbo vadovė
doc.dr. Nijolė Bražienė

Originalus autorinis darbas

Šiauliai, 2016

EDUKACINĖS VEIKLOS IKIMOKYKLINIO UGDYMO ĮSTAIGOS LAUKO APLINKOJE: SITUACIJA IR POREIKIS

SANTRAUKA

Vis daugiau ikimokyklinio ugdymo įstaigų siūlo švietimą gamtos tema. Geriausias būdas pažinti gamtą – organizuoti veiklas lauko aplinkoje, kurioje vaikas gali be jokių apribojimų tyrinėti jį supantį pasaulį. Lauko ugdomosios aplinkos situacija tradicinėje Lietuvos ikimokyklinėje įstaigoje vertinama kaip pasėkmė, kuri sąlygojama tam tikrų veiksnių: pedagogų kompetencijos ir ją sudarančių komponentų (iniciatyvumas ir kūrybiškumas), tėvų paramos ir įsitraukimo, valstybės formuojamos švietimo politikos, išorės teikiamos pagalbos ir bendradarbiavimo. **Tyrimo problema:** Kokia edukacinių veiklų, organizuojamų ikimokyklinių ugdymo įstaigų lauko aplinkoje situacija? Kokie veiksniai riboja ir skatina edukacinių veiklų organizavimą? **Tyrimo objektas:** edukacinė veikla ikimokyklinio ugdymo įstaigos lauko aplinkoje. **Tyrimo tikslas:** išsiaiškinti edukacinių veiklų ikimokyklinės ugdymo įstaigos lauko aplinkoje situaciją ir poreikį. **Tyrimo uždaviniai:** 1. Teoriškai pagrįsti edukacinių veiklų, organizuojamų lauko aplinkoje, ugdomąjį poveikį. 2. Išanalizuoti edukacinių veiklų, organizuojamų Lietuvos ikimokyklinių ugdymo įstaigų lauko aplinkoje situaciją. 3. Atskleisti edukacinių veiklų Lietuvos ikimokyklinių ugdymo įstaigų lauko aplinkoje poreikį, jį lemiančius veiksnius. **Tyrimo hipotezė:** Pedagogams trūksta žinių apie edukacinių veiklų lauko aplinkoje organizavimą. Organizuodami edukacines veiklas pedagogai susiduria su įvairiais sunkumais, kurie susiję su netinkamu įstaigos lauko aplinkos įrengimu.

Atlikta 10 ekspertų apklausa *Delfi* metodu, bei ikimokyklinių įstaigų pedagogų anketinė apklausa, kurioje dalyvavo 102 auklėtojai. Atlikus tyrimą išsiaiškinta, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogai didesnę dėmesį skiria ugdymui(si) patalpoje negu lauko aplinkoje. Pedagogams trūksta kompetencijų, kūrybiškumo ir žinių apie tokių veiklų organizavimą. Dėl to matomas edukacinių veiklų mokymų bei kitų pedagogų atvirų veiklų, dalinimosi darbo patirtimi lauko aplinkoje poreikis. Pedagogai sutinka, kad edukacinė veikla yra svarbi vaikų ugdymo(si) dalis, tačiau jiems trukdo netinkamai įrengta lauko aplinka bei ugdymo priemonių stoka. Tyrimo hipotezės pasitvirtino.

EDUCATIONAL ACTIVITIES IN THE OUTSIDE ENVIRONMENTAL OF A PRE –SCHOOL EDUCATIONAL INSTITUTION: STUDY OF THE SITUATION AND THE NEEDS

SUMMARY

More and more pre-school educational institutions offer education of nature's theme. The best way to perceive nature – to organize activities in the outside environment where child can explore the world around him without restrictions. Educational field of environmentally situation in traditional Lithuanian pre-school institution appreciated like a outcome, which conditioned certain factors: educators competences which are concluded from components (initiative and creative), parents advantage and engagement, education policy formed by state, assistance and collaboration from exterior. **Research problem:** What is educational activities situation which are organized in the outside environmental of pre-school educational institution? What kind of factors restrictes and encourages educational activities? **Research object:** educational activity in the outside environmental of pre-school educational institution. **The aim of research:** Find out situation and the needs of educational activities in the outside environmental of a pre-school educational institution. **Research tasks:** 1. Theoretically based educational effect of educational activities which are organized in the outside environmental. 2. Analyze educational activities situation in the outside environmental of Lithuanian pre-school educational institution. 3. Reveal the needs and determining factors of educational activities in the outside environmental of Lithuanian pre-school educational institution. **Research hypothesis:** Educators missing knowlages how to organized educational activities in the outside environmental. When educators organized educational activities in the outside environmental they faces to different difficulties.

Was completed 10 experts survey *Delfi* method and pre-school educators questionnaire, where participated 102 educators. In research was find out that pre-school educators more attention gives education inside, more then outside. Educators missing competences, creativity, and knowlages about that kind of activities organization. For that seems educational activities organization training and other educators open activities and sharing work experience in outside environmental needs. Educators agree that educational activities is important part of children education, but improperly installed outside environmental and educational measures missing disturb them. Research hypothesis proved.

TURINYS

SANTRAUKA	1
SUMMARY	3
ĮVADAS	5
1. EDUKACINIŲ VEIKLŲ, ORGANIZUOJAMŲ IKIMOKYKLINIŲ UGDYMO ĮSTAIGŲ LAUKO APLINKOJE UGDOMASIS POVEIKIS	9
1.1 Lauko aplinkos reikšmė vaiko ugdymo(si) procese	9
1.2 Ikimokyklinės ugdymo įstaigos lauko aikštelės reikšmė vaiko ugdymo(si) procese	15
1.3 Edukacinė veikla ikimokyklinės ugdymo įstaigos lauko aikštelėje	21
1.4 Pedagoogo vaidmuo organizuojant ugdymą(si) lauke	22
2. TYRIMO METODOLOGIJA	27
2.1. Tyrimo metodologija	27
2.2 Tyrimo imtis ir organizavimas	27
3. EDUKACINĖS VEIKLOS IKIMOKYKLINIO UGDYMO ĮSTAIGOS LAUKO APLINKOJE POREIKIO IR SITUACIJOS ANALIZĖ	30
3.1. Ekspertų apklausos rezultatai ir analizė	30
3.2. Ikimokyklinio ugdymo pedagogų anketinės apklausos rezultatai ir analizė	39
DISKUSIJA	51
IŠVADOS	52
REKOMENDACIJOS	53
LITERATŪRA	54
PRIEDAI	58

IVADAS

Aktualumas. Ikimokyklinio ugdymo turinį sudaro tai, ką, kaip ir kokioje aplinkoje vaikas ugdomosi, kaip vertinami jo pasiekimai ir pažanga. Įstaigų ikimokyklinio ugdymo turinio programos turi apimti visus komponentus (Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos, 2015). Ugdymo įstaigos užduotis – sukurti tokią aplinką, kurioje darbas ir žaidimai skatintų vaiko protą ir dorovinį augimą (Dewey, 2014). Tačiau mokslinių tyrimų duomenimis Lietuvoje daugumos ikimokyklinio ugdymo įstaigų ugdomoji aplinka neatitinka reikalavimų, žaidimų aikštelių įranga, aikštelių danga, veiklos zonų plotai. Neretai lauko įrenginių visiškai nėra ir/ar jie nebeatitinka šiandienos vaikų poreikių, ne tik negarantuodami saugumo poreikio užtikrinimo, bet taip pat stokoja estetinio etoso. (Burškaitienė, 2014). Tačiau net ir netinkamai įrengtoje lauko aplinkoje pedagogas turi organizuoti ugdomąją veiklą. R. Šteineris teigė, kad vaikas, nepažindamas jį supančios aplinkos, joje esančių objektų, negalėdamas paaiškinti paprasčiausių gamtoje vykstančių procesų, jis gyvena tarsi kalėjime (cit. Pocienė, 2010). Pedagogai didelį dėmesį skiria žmogaus prigimčiai bei aplinkai, brandinančiai vaiką. Artimoji (gamtinė, socialinė, kultūrinė) ir tolimoji (kitų šalių ir pasaulių) aplinka – didžiulis tiesioginės ir netiesioginės informacijos šaltinis, kurį nagrinėja empiriniai mokslai, filosofija, religija (Jovaiša, 2001).

Vaiko patyrimo turtingumas priklauso nuo to, kokioje aplinkoje vaikai ugdomosi. Vaiko ugdymo ir ugdymosi aplinka – tai ugdymo įstaiga ir joje vykstantis gyvenimas, artimiausia gamtinė ir kultūrinė aplinka, bendruomenės gyvenimas. Kad pasiektų numatytų vaikų grupės ir kiekvieno vaiko ugdymosi rezultatų, ikimokyklinio ugdymo auklėtojai kuria situacijas patirtiniam vaikų ugdymuisi, koordinuoja jų ugdymosi procesą. Patirtinis ugdymasis yra vaiko ir ikimokyklinio ugdymo auklėtojo, vaiko ir vaiko, vaiko ir aplinkos sąveikos rezultatas. Vaikų ugdymąsi skatina jų sąveika su ikimokyklinio ugdymo auklėtoju. Kai vaikai įsitraukia į savo sumanytą ar auklėtojo inicijuotą veiklą, pastarasis juos stebi, su jais bendrauja, reaguoja į kuriamą žaidimo ar kitos veiklos situaciją (Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos, 2015).

Vis daugiau ikimokyklinio ugdymo siūlo švietimą gamtos tema. Mieste gyvenantys vaikai turi vis mažiau galimybių tiesiogiai tyrinėti gamtą. Dauguma miesto vaikų nėra vaikščioję po mišką, domėjęsi, kas gyvena tvenkinyje, kapstęsi dirvoje rinkę sliokus ir pan. Pedagogai turi skatinti vaikus domėtis jį supančia lauko aplinka, jeigu norima, kad užaugę vaikai saugotų gamtą. (Dodge, Phinney, 2008). V. Lamanuskas teigia (2004), kad labai svarbu nuo mažens kiekvieną vaiką įtraukti į gamtotyrinę veiklą, skatinant norą pažinti ir tyrinėti. Geriausias būdas

pažinti gamtą – organizuoti veiklas lauko aplinkoje, kurioje vaikas gali be jokių apribojimų tyrinėti jį supantį pasaulį.

Ikimokyklinio ugdymo srityje didelė reikšmė suteikiama edukacinių paslaugų kokybės analizavimui ir aptarimui. Lietuvos švietimo politika, spartėjantys edukaciniai pokyčiai ikimokyklinio ugdymo įstaigoje keičia veiklos, vykdomos darželyje sampratą. Dabartinė švietimo reforma reikalauja šiuolaikiško, orientuoto į nuolatinius pokyčius bei kompetencijas, gebančio valdyti ugdymo procesą pedagogo (Neifachas, 2008). Pedagogas turi gebėti organizuoti edukacines veiklas, atsižvelgdamas į tai kas šiandien vaikui yra aktualu.

Edukacija - tai auklėjimas, lavinimas, švietimas (Tarptautinių žodžių žodynas, 2008). Taigi, galima daryti prielaidą, kad edukacinė veikla tai veikla, apimanti auklėjimą, lavinimą ir švietimą. Siekiant vaikus supažindinti su juos supančia gamtine aplinka pedagogams labai svarbu organizuoti edukacines veiklas lauke. Ugdymas lauke – multidisciplininė veiklos sritis, kurioje akcentuojama gyvenimo patirties, aktyvios sąveikos su supančia aplinka svarba asmenybės vystymuisi, ypatingai aplinka ne patalpoje (Vilkonis, 2008). Didelę įtaką ugdymui lauke turi įstaigos lauko aplinkos būklė.

Lauko ugdomosios aplinkos situaciją tradicinėje Lietuvos ikimokyklinėje įstaigoje galima vertinti kaip pasėkmę, kuri sąlygojama tam tikrų veiksnių: pedagogų kompetencija ir ją sudarantys komponentai (iniciatyvumas ir kūrybiškumas), tėvų parama ir įsitraukimas, valstybės formuojama švietimo politika, išorės teikiama pagalba ir bendradarbiavimas (Burškaitienė, 2014). R. Burškaitienė, E. Galkauskienė, R. Vilkonis (2012) atliko tyrimą, kurio metu buvo siekiama nustatyti Lietuvos ikimokyklinių įstaigų lauko aplinkų būklę išsiaiškinta, kad gamtinė darželių aplinka yra ilgalaikių procesų, kuriems daro įtaką kompetencijų stoka, įskaitant nesuvoktą lauko aplinkos edukacinį reikšmingumą. Tačiau dėl to, kad į ikimokyklinių įstaigų teritoriją gali lengvai patekti betkas, augalai ir įrengimai nukenčia nuo aplinkinių žmonių vandalizmo ir abejingumo. Kaip teigia autoriai, tai yra vienas iš svarbiausių edukacinės aplinkos kūrimo ir tobulinimo trukdžių. Tačiau, nepaisant šių minėtų trukdžių, ikimokyklinės įstaigos pedagogas turi formuoti saugią, bei vaikams įdomią ugdymo(si) lauke aplinką ir joje organizuoti veiklas.

Tyrimo problema: Kokia edukacinių veiklų, organizuojamų ikimokyklinių ugdymo įstaigų lauko aplinkoje situacija? Kokie veiksniai riboja ir skatina edukacinių veiklų organizavimą?

Tyrimo objektas: edukacinė veikla ikimokyklinio ugdymo įstaigos lauko aplinkoje.

Tyrimo tikslas: išsiaiškinti edukacinių veiklų ikimokyklinės ugdymo įstaigos lauko aplinkoje situaciją ir poreikį.

Tyrimo uždaviniai:

1. Teoriškai pagrįsti edukacinių veiklų, organizuojamų lauko aplinkoje, ugdomąjį poveikį.
2. Išanalizuoti edukacinių veiklų, organizuojamų Lietuvos ikimokyklinių ugdymo įstaigų lauko aplinkoje situaciją.
3. Atskleisti edukacinių veiklų Lietuvos ikimokyklinių ugdymo įstaigų lauko aplinkoje poreikį, jį lemiančius veiksnius.

Tyrimo hipotezė:

- Pedagogams trūksta žinių apie edukacinių veiklų lauko aplinkoje organizavimą, dėl to atsiranda mokymų poreikis.
- Organizuodami edukacines veiklas pedagogai susiduria su įvairiais sunkumais, kurie susiję su netinkamu įstaigos lauko aplinkos įrengimu.

Tyrimo metodai:

1. Mokslinės literatūros analizė ir apibendrinimas naudotas edukacinių veiklų, organizuojamų ikimokyklinio ugdymo įstaigos lauko aplinkoje, ugdomajam poveikiui pagrįsti.
2. Atlikta ekspertų apklausa Delfi metodu, kuria siekta išsiaiškinti veiklos lauko aplinkoje svarbą bei situaciją ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdyme, palankias ir ribojančias veiklą sąlygas ir numatomas ateities perspektyvas.
3. Ikimokyklinių įstaigų pedagogų anketinė apklausa įvertinta edukacinių veiklų situacija, išskirti veiklą skatinantys ir ribojantys veiksniai. Papildyti ekspertų apklausos rezultatai.
4. Tyrimo duomenys apibendrinti statistiniu tyrimo metodu (Excel 2003).

Tyrimo metodologija

Tyrimė vadovautasi humanistine pedagogikos teorija, kai siekiama nuoširdaus ugdytojų bendravimo ir bendradarbiavimo su vaiku, gebant įsivaizduoti save ugdytinio padėtyje, įsijausti į jo išgyvenimus, nuoširdžiai ir atvirai su juo bendrauti Taip pat remiamasi pragmatizmo pedagogikos idėja, kad ugdymo turinys turi būti paremtas ugdytinio sąveika su realia gamtine bei socialine aplinka (Bitinas, 2000).

Tyrimo imtis ir organizavimas

Ekspertų apklausoje dalyvavo 10 auklėtojų, dirbančių ikimokyklinėse įstaigose. Atrinkti pedagogai, turintys ne mažesnę nei 10 metų darbo patirtį, dalyvaujantys įvairiuose su gamtamoksliniu ugdymu susijusiuose projektuose.

Ekspertų apklausa vykdyta trimis etapais kovo mėnesį, pedagogų anketinė apklausa vykdyta banadžio mėnesį. Apibendrinus ekspertų apklausos rezultatus parengta anketa ikimokyklinių įstaigų pedagogams. Apklausa vykdyta internetu, parengta elektroninė anketa svetainėje www.manoapklausa.lt. Respondentai parinkti taikant patogiosios atrankos metodą.

Tyrimo etapai:

- Pirmajame etape (2016 m. vasario mėn.) sudaryta ikimokyklinio ugdymo pedagogų grupė ekspertų apklausai.
- Antajame etape sudaryta ekspertų apklausos pirmoji anketa. Organizuojami ekspertų apklausos Delfi metodu trys etapai (2016 m. vasario – kovo mėn.).
- Trečiajame etape ekspertų apklausos ir mokslinės literatūros analizės pagrindu parengta anketa ikimokyklinio ugdymo įstaigų pedagogų anketinei apklausai (2016m. balandžio mėn). Sudaryta pedagogų grupė, kuriai el.paštu buvo siunčiama elektroninės anketos nuoroda.
- Ketvirtajame etape (2016m. balandžio – gegužės mėn.) organizuota pedagogų anketinė apklausa internetu. Anketa siunčiama el.paštu su prašymu nusiųsti anketą kitiems pedagogams.
- Penktajame etape (2016 gegužės - birželio mėn) analizuoti ir apibendrinti tyrimo duomenys, suformuluotos išvados.

Darbo naujumas, teorinis ir praktinis reikšmingumas.

Atskleisti edukacinės veiklos ikimokyklinės ugdymo įstaigos lauko aplinkoje organizavimą skatinantys ir ribojantys veiksniai. Nustatyta, kad ikimokyklinėse ugdymo įstaigose didesnis dėmesys skiriamas ugdymui(si) patalpoje, tačiau veiklos lauko aplinkoje tampa vis svarbesnė vaikų ugdymo(si) proceso dalis. Pedagogams trūksta kūrybingo požiūrio į veiklą, organizuojamą lauko aplinkoje.

Darbo struktūra. Magistro darbą sudaro įvadas, du skyriai, išvados, rekomendacijos, literatūros sąrašas (45 šaliniai), 4 priedai. Darbo apimtis be priedų - 57 puslapiai. Darbe pateikta 16 paveikslų ir 10 lentelių.

1. EDUKACINIŲ VEIKLŲ, ORGANIZUOJAMŲ IKIMOKYKLINIŲ UGDYMO ĮSTAIGŲ LAUKO APLINKOJE UGDOMASIS POVEIKIS

1.1 Lauko aplinkos reikšmė vaiko ugdymo(si) procese

J. Bučas, pateikia tokį aplinkos skirstymą: „Aplinka gali būti natūrali (gamtinė), antropogenizuota, antropogeninė. Pagal psichologinį pojūtį – jauki, graži arba nepatraukli ir net psichofiziologiškai nepriimtina. Pagal suvokimo galimybes ir erdvės mastelį aplinka siaurąja prasme suvokiama kaip žmogaus ar bet kurio kito objekto nedidelė erdvė, kurioje jis gyvena, dirba, mokosi, ilsisi ir plačiąja – kaip gyvybės terpė, susidedanti iš gamtos (natūros) ir žmogaus (kultūros) tvarinių“ (Bučas, 2001). J. H. Pestalozzi palaikė mokymo(si) iš gamtos idėjos svarbą. Kaip ir J. J. Rousseau globojo bei tyrinėjo berniukus, paliktus natūralioje gamtoje mokytis be jokios pagalbos. Tyrimų rezultatai parodė, jog gamta yra gyvybiškai svarbi mokymuisi ir tyrinėjimui, tačiau anot J. H. Pestalozzi, tai yra naudinga tik tada, kai šalia yra ugdytojas (Wellhousen, 2001).

„Ugdomoji erdvė turi būti turtinga, teikianti vaikui daugybę galimybių pažinti pasaulį, bei ugdytis kuo įvairesnius gebėjimus. Vaiko ugdymui(si) turi įtakos tiek mikro aplinka (vaiko grupė), tiek makro aplinka (viso pastato erdvės, lauko žaidimo aikštynai, įstaigą supanti vietovė ir kt.)“ (Lansbergienė, Jankauskienė, 2004). R. Burškaitienė, E. Galkauskienė, R. Vilkonis (2012) atlikę tyrimą Šiaulių miesto ikimokyklinėse ugdymo įstaigose pateikė ikimokyklinių ugdymo įstaigų lauko aplinkos situaciją ir ją lemiančius veiksnius (1 lentelė).

1 lentelė

Ikimokyklinio ugdymo įstaigų lauko ugdomosios aplinkos situacija ir ją lemiantys veiksniai (cit. Burškaitienė, Galkauskienė, Vilkonis ,2012)

SITUACIJOS VERTINIMAS	
LABIAU TEIGIAMAS NEI NEIGIAMAS	LABIAU NEIGIAMAS NEI TEIGIAMAS
<ul style="list-style-type: none"> • Lauko teritorijos yra apželdinamos įvairiais augalais, formuojamos alėjos, labirintai, atskirų žaidimų plotai. • Smėlio dėžės, laipynės, pastogės, mediniai kompleksiniai žaidimų centrai, suoleliai, mobilus inventorių (išnešamos supynės, futbolo vartai, krepšinio stovai).	<ul style="list-style-type: none"> • Materialinės lauko bazės turtingumas kol kas nėra prioritetinga įstaigos sritis, kadangi rūpinamasi naujų neformaliojo ugdymo specialistų darbo aplinkų kūrimui (kineziterapinės salės, muzikos instrumentų įsigijimas ir pan.) • Įstaigose trūksta lauko įrenginių, yra pasenusių, neatliekančių savo funkcijų (smėlio dėžės neapdengiamos ar jau sulūžusios, laipynės bei čiuožynės metalinės ir nesaugios, ir kt.)

VEIKSNIAI		
VISUOMENĖS NUOSTATOS	APSAUGA	FINANSAVIMAS
<ul style="list-style-type: none"> • Ugdymas vis dar orientuotas į suaugusįjį, nors ir deklaruojama kitaip t.y. „ugdymą prie stalo“, tačiau ugdymas, kuris atliepia vaiko poreikius veda į „kiemą“. Ugdymas po atviru dangumi tampa ugdymo patalpoje tąsa. • Ugdymo įstaiga, kuri turėtų būti autoritetas yra ne tik formalių įstatymų, tačiau dar blogiau kamuojama baimių (vadybiniu požiūriu egzistuojantys, neretai su logika prasilenkiantys momentai; tėvų neišprusimas ir dėl to kylantys nesusipratimai). • Visuomenės nuostata, jog mažam žmogui mažai reikia, atliepia ir finansų paskirstymą, neretai investuojama neanalizuojant investicijų išliekamosios vertės. 	<ul style="list-style-type: none"> • Darželių teritorijos nėra apsaugotos nuo pašalinių lankytojų, chuliganizmo, dėl to didelės investicijos į lauko aplinką nepasiteisina. • Mikrorajonų gyventojų naudojimas įstaigos inventoriumi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Nepakankamas ikimokyklinių įstaigų finansavimas. • Kokybiški, higienos ir saugos reikalavimus atitinkantys lauko įrenginiai, skirti darželiams yra neadekvačiai brangūs dabartiniame darželių finansavimo kontekste.

Ikimokyklinio ugdymo įstaigos lauko aplinką įtakoja visuomenės nuostatos, teritorijos apsauga bei skiriamos finansinės lėšos. Visuomenė turi keisti nuomonę apie ugdymą(si) lauke, suvokti, kad praleistas laikas lauke yra toks pat svarbus vaiko vystymuisi. Darželių teritorijos apsaugai turėtų būti skiriamas didesnis dėmesys bei didesnės lėšos. Norint, kad lauko įstaigos lauko aikštelė atitiktų visus saugos reikalavimus, taptų patraukli vaikams bei pedagogams būtų suteikiamos visos galimybės organizuoti veiklas įstaigai reikia turėti pakankamai finansinių lėšų, kurių labai dažnai trūksta.

Ugdymo(si) aplinką, bei joje organizuojamą veiklą gali įtakoti tam tikri veiksniai. R. Burškaitienė (2011) atsižvelgdama į ugdymą aplinką Lietuvos ikimokyklinėse ugdymo įstaigose, bei atlikusi ikimokyklinį ugdymą reglamentuojančių dokumentų analizę, pateikia veiklą skatinančių ir ribojančių veiksnių analizę (2 lentelė).

**Ugdomąją aplinką skatinantys ir ribojantys veiksniai. Skatinančių ir ribojančių
veiksnių analizė (cit. Burškaitienė, 2011)**

Skatinantys veiksniai		Ribojantys veiksniai	
Veiksniai	Susiję teiginiai	Veiksniai	Susiję teiginiai
Ugdomųjų aplinkų atnaujinimas. Švietimo paslaugų prieinamumas. Kito švietimo teikėjo pasirinkimo galimybių didinimas. Resursai. Kryptingas tarpinstitucinis bendradarbiavimas.	<ul style="list-style-type: none"> • Gerinti ikimokyklinių ugdymo įstaigų paslaugas teikiančių švietimo įstaigų ugdomąją vidaus ir išorės aplinką. • Gerinti vaikų nuo gimimo iki privalomojo mokymo gyvenimo ir ugdymo sąlygas. • Gerinti švietimo pagalbos vaikui ir jo tėvams prieinamumą, didinti ugdymo programas vykdančių ir paslaugas teikiančių įstaigų skaičių bei jų paslaugų įvairovę. • Skatinti netradiciniais ugdymo principais veikiančių švietimo įstaigų kūrimąsi. • Šalinti steigėjų kompleksinės pagalbos teikimo vaikams nuo gimimo iki privalomojo mokymo pradžios patirties stoką. • Planuojama skirti daugiau lėšų. 	Atitiktis Lietuvos Respublikos higienos normų ir taisyklių reikalavimams. Finansinių išteklių stoka Ikimokyklinių ugdymo įstaigų teikimo netolygumas. Stichiškas ugdymo technologijų taikymas. Pedagogų kompetencijos stoka. Žemi šeimos keliami reikalavimai ugdomosios aplinkos kokybei.	<ul style="list-style-type: none"> • Daugelio ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigų ugdomosios aplinkos neatitinka higienos reikalavimų. • Steigėjai stokoja lėšų ikimokyklinio ugdymo paslaugas teikiančių įstaigų vidaus ir lauko aplinkai turtinti, įrenginiams atnaujinti. • Daugumai seniūnijų trūksta ikimokykliniam ugdymui skirtų aplinkų. • Pedagogai dažnai derina kelias ugdymo technologijas, bet tai daro stichiškai. • Pedagogai neobjektyviai, perdėtai gerai vertina savo gebėjimus taikyti vieną ar kitą šiuolaikinę ugdymo technologiją. • Tėvų prioritetai dažnai teikiami vaiko globai ir priežiūrai.

Ribojančius ir skatinančius veiksnius įtakoja švietimo ministerijos skiriamos lėšos, ikimokyklinės ugdymo įstaigos nuostatos, pačių pedagogų požiūris. Aplinka vaiką veikia ne mažiau negu žmonės, esantys šalia - suaugę ir vaikai. Mažas vaikas labiau negu suaugęs priklauso nuo jį supančios aplinkos, todėl kuriant aplinką būtina į tai atsižvelgti (Adaškevičienė, 1999). Labai svarbu vaiko ugdymui (si) sukurti tinkamą aplinką, tai gali padaryti

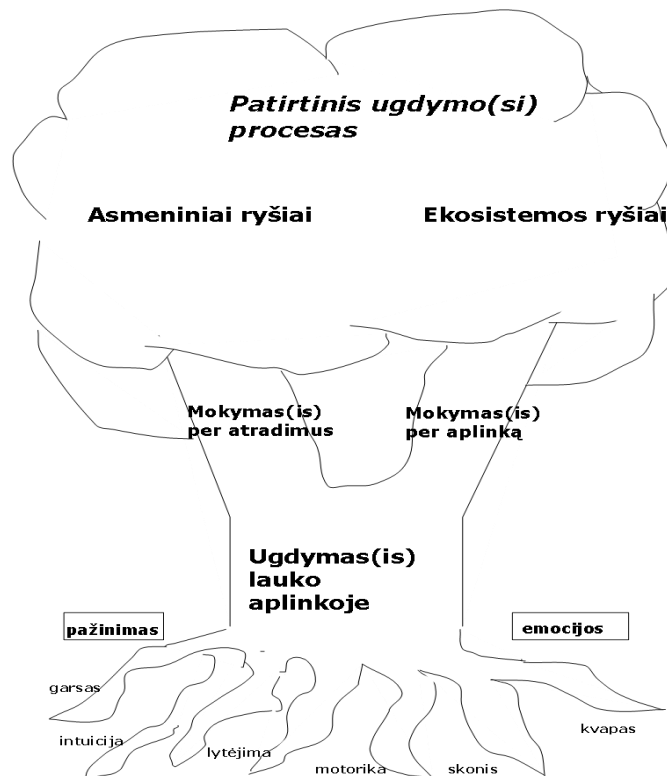
pats pedagogas. V. S. Glebuviienė, O. Monkevičienė ir kt. (2003) išskiria aplinkos kūrimo principus:

- pedagogas sukuria grupėje jaukias atskiras erdves pačių vaikų veiklai;
- skatina pačius vaikus susikurti vietas žaidimams, veiklai;
- pripažįsta vaiko teisę rinktis veiklą, buvimo vietą, draugus, laisvai judėti iš vienos erdvės į kitą;
- taikomi vaikų dėmesio patraukimo žaislais ir priemonėmis būdai;
- pedagogas vaikui daro poveikį modeliuodamas aplinką, ją keisdamas, pritaikydamas turtindamas.

A. Petkevičienė (2008) taip pat pateikia patarimų kaip kurti ugdymo(si) aplinką :

- ugdymo(si) erdvėje vaikas turi rasti viską, ko reikia žaidimams, aktyviai veiklai ir poilsiui;
- aplinka turi būti sukurta taip, kad vaikas jaustųsi šeiminingas – kad galėtų netrukdydamas kitiems laisvai ją keisti, pritaikyti žaidimams ir veiklai;
- aplinka turi būti jauki, žaisminga, estetiška ir kūrybiška, funkcionali, skatinanti vaikų aktyvumą, norą veikti, ugdytis;
- ugdymo(si) erdvė turi būti padalinta į mažesnes erdves, kur vaikai galėtų individualiai bei grupelėse ugdytis ir būtų paliekama erdvės bei judėjimo laisvei;
- būna patalpas, baldus, įrangą bei ugdymo priemones pritaikyti vaikų ugdymosi netolygumams šalinti, specialiesiems ugdymo(si) poreikiams tenkinti;
- turtinti grupės aplinką naujomis priemonėmis, naujais stendais.

Rengiantis kurti lauko aplinką vaikui, svarbu žinoti, kas yra vaiko aplinka. Remiantis XX a. psichologu ir filosofu R. Piaget, vaikai turi kuo daugiau žaisti, nes žaidimų dėka vaikas suvokia ir atkuria pasaulį. Žaidimas yra natūrali vaiko būseną, padedanti jo specifinei psichofizinei raidai ikimokykliniame amžiuje. F. W. Froebel nuomone, vaiko aplinka – tai žaidimų aplinka (cit. Gražienė, 1993). K. Gilberston, T. Bates ir kt. (2006) pateikia ugdymo(si) lauko aplinkoje modelį (1pav).

1 pav. **Ugdymo(si) lauko aplinkoje modelis** (Gilberston, Bates ir kt., 2006)

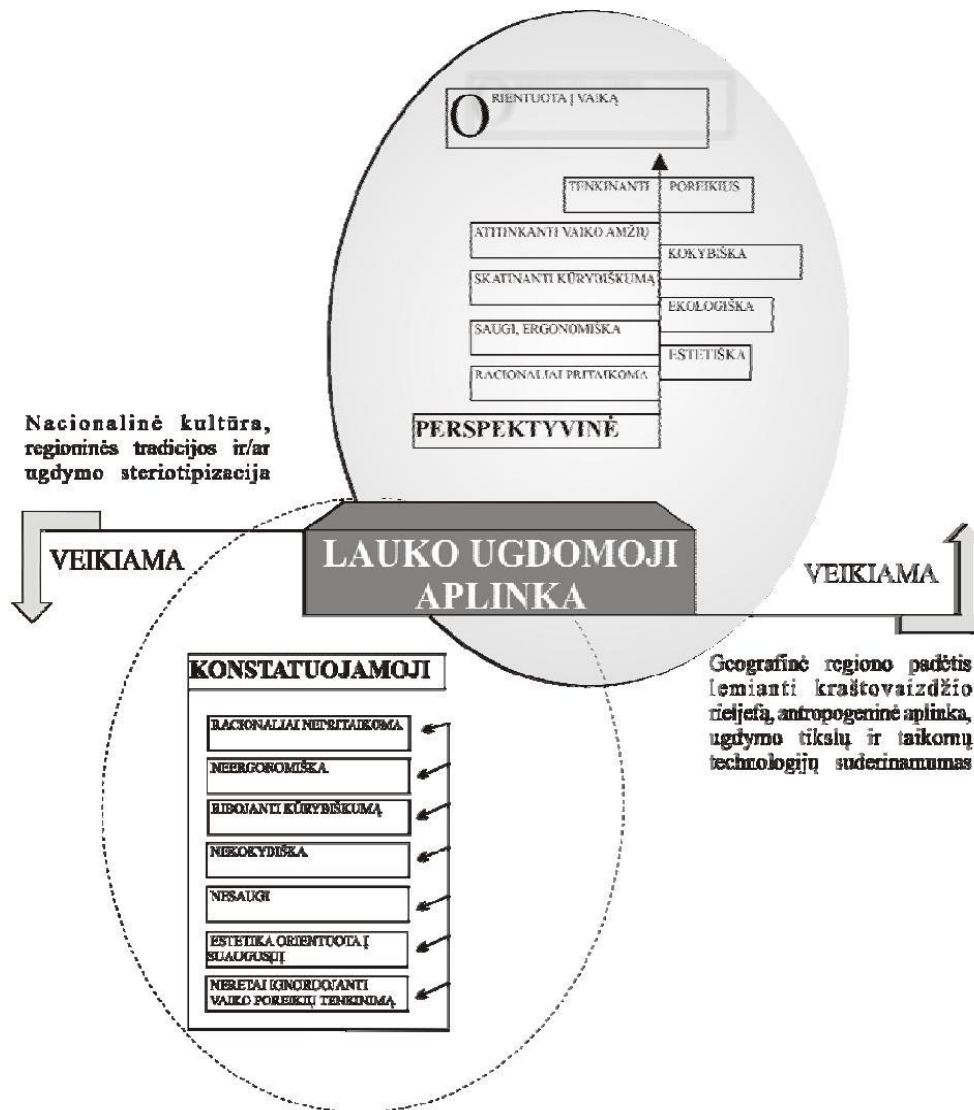
Ugdymas(is) lauke iliustruojamas medžiu, kurio pamatas yra garsas, intuícija, lytėjimas, motorika skonis ir kvapas. Ugdymas(is) lauke išsiskiria į dvi dalis: mokymą(si) pasitelkiant atradimus ir mokymą(si) pasitelkiant pačią aplinką. Ekosistemos ryšiai gali būti naudingi norint suprasti bent keletą sąveikų tarp gyvūnų ir augalų. Asmeniniai ryšiai labai svarbūs norint, kad vaikai suprastų koks yra kiekvieno iš jų ryšys su jį supančia gamtine aplinka. Visa tai susideda į patirtinį mokymą(si), kai žinios įgyjamos per tam tikrą patirtį (Gilberston, Bates, 2006).

Visapusiškas patirtinis mokymo(si) procesas gali būti apibūdinamas kai:

- įgyjama patirtis,
- apmąstoma nauja patirtis,
- įgytos žinios pritaikomos naujose situacijose,
- atsižvelgiama į viso mokymosi proceso vertę (Higgins, Crowther, Loynes, 1997).

Saugi, bei vaikų reikmes atitinkanti aplinka padeda jiems tenkinti savo poreikius, taip pat lavinti ir tobulinti įgytus pirmuosius įgūdžius. Tinkama ugdymo(si) aplinka skatina pažinti save, įgyti pasitikėjimą savo jėgomis, domėtis aplink esančiais žmonėmis, daiktais, bei reiškiniiais (Monkevičienė, Tarasonienė ir kt., 2001). Ikimokyklinio ugdymo gairėse pateikiamas O. Decroly požiūris į vaiko ugdymą. O. Decroly vaiko ugdymą grindė jo santykiais su gamta, natūralia aplinka (Gražienė, 1993).

R. Burškaitienė ir R. Vilkonis (2012) lauko ugdomąją aplinką iliustruoja paveikslu (2 pav.), kuriame aplinka skirstoma į konstruojamą ir perspektyvinę. Šias lauko aplinkas veikia tam tikri veiksniai, kurie atspindi stipriąsias ir silpnąsias sėkmingo vaiko socializacijos ir kokybiško ugdymo(si) komponentus.

2 pav. Lauko ugdomosios aplinkos kaip vaiko sėkmingą socializaciją ir kokybišką ugdymą(si) stipriąją ir silpnąją puses atspindintys komponentai (Burškaitienė, Vilkonis, 2012)

Dažnai neteisingai suvokiama ugdomosios aplinkos samprata, kuri turi įtakos vaiko pasaulio suvokimo formavimuisi yra vienas svarbiausių veiksnių, ribojančių lauko ugdomosios aplinkos reikšmingumą. Ugdomųjų aplinkų kūrėjai: ikimokyklinio ugdymo įstaigų pedagogų bei aptarnaujantis personalas, architektai ir kt. Suinteresuoti asmenys turi vadovautis principu, kad

vaiko interesai yra svarbiausia. Kokybiškai parengtoje aplinkoje pedagogo vaidmuo gali pereiti iš vadovaujančio veiklai į veiklos kuratoriaus poziciją (Burškaitienė, 2014).

Ikimokyklinės įstaigos aplinkoje vaikas kaupia socialinę patirtį, sprendžia iškilusias problemas, formuoja savo kompetencijas. Joje atskleidžiamas vaikų santykis su įvairiais pasaulio reiškiniiais. Taip formuojama jų intelektualinių ir praktinių įgūdžių sistema (Beišienė, Lukavičienė, 2015).

Gamtinė aplinka yra tiesiogiai susijusi su vaiko pažinimo kompetencijos ugdymu. Kuriant aplinką, vadovujamasi nuostata, kad gamta yra artima, teigiamas emocijas projektuojanti sritis. Vaikas jaučia gamtą ir tai yra svarbiausia šiandienos pažinimo kompetencijos formavime. Būtina formuoti vaikų ir gamtos estetiškas, kultūrinės sąsajas, ugdyti atsakomybės gamtai jausmą, tai svarbi edukacinė nuostata. Gamtinė aplinka gali tapti turtinga mokymo, ugdymo vaizdine priemone integruotam ugdymuisi, eksperimentine laboratorija, vieta, kurioje gali vykti įvairūs edukaciniai projektai; kūrybinė veikla. Gamtos vizualūs reiškiniai, formos, spalvos, kaita, erdviškumas, gyvybės pasireiškimo gausa, gamtos paslaptys ir jos didingumas, skatina poreikį domėtis gamta (Lamanuskas, Palionienė, 2008).

Lauko aplinka labai svarbi vaiko ugdymo(si) procese. Lauke vaikas gali neribojamas tyrinėti aplinką, domėtis gamta. Ikimokyklinės ugdymo įstaigos lauko aplinka – tai lauko aikštelė, kurioje vaikas įgyja naujos patirties.

1.2 Ikimokyklinės ugdymo įstaigos lauko aikštelės reikšmė vaiko ugdymo(si) procese

Laukas – tai ne vien žaidimų aikštelės, tačiau ir parkai, miškai, ežerai, apylinkės, daržai, sodai, pievos. Tai tokios vietos, kurios vilioja vaikus, jose susipažįstama su gamtinė aplinka ir jos reiškiniais. Bet kuris lauko plotelis teikia vaikams daug džiaugsmo. Stebėdami lizdą paliekančius paukščius, uostydami orą po lietaus, stebėdami tirpstantį sniegą, vaikai patiria vis naujų įspūdžių. Netgi patalpų veiklą galima perkelti į lauką – čia ji turės visai kitokį poveikį. Klausytis skaitomos knygos apie vėjuotą dieną sėdint po medžiu, kai pučia vėjas, ir daryti tai patalpoje – labai skirtingi dalykai. Veikla lauke viską papildo spalvomis, kvapu ir garsu. Ji padeda rasti tiesioginį ryšį su gamta. (Caughlin, P., ir kiti, 1997).

Lauko aikštelė išplečia ugdymo (si) aplinką. Vaikai visada randa ką tyrinėti lauko aplinkoje. Pedagogai gali kalbėtis kartu su vaikais ką jie naujo sužinojo ar atrado, bei toliau skatinti juos tyrinėti viską, ką randa kieme (Dodge, Phinney, 2008). Vaikui labai svarbu matyti, kas jį supa aplink . Taip jis įgauna žinių apie jį supančią aplinką. Ugdomąją aplinką reikia

įrengti taip, kad vaiką suptų kuo įvairesni daiktai, kuriuos jis galės panaudoti įvairiais būdais (Ališauskienė ir kt., 2003).

Mokyklų bei ikimokyklinių įstaigų teritorijos ypač patogios ugdymo(si) procesui vykdyti lauko aplinkoje. Jos yra pakankamai saugios, netoli patalpų, mokymo(si) vietos pakeitimas nereikalauja daug laiko. Laukas kaip ugdymo(si) aplinka labai svarbi pažįstant savo gimtąjį kraštą, jos gamtą bei kultūrą, stiprinant jaunimo ryšį su gimtine (Vilkonis, 2008).

Įvairių grupių kiemai labai skirtingi. Vienų ugdymo įstaigų aplinka natūrali – žalia veja, medžiai, žaidimų aikštelės su įranga. Kitų įstaigų kieme tik asfaltas ir gan skurdi, beveik nebenaudojama įranga. Nesvarbu, kokia supati aplinka, tačiau pedagogas gali sukurti ją tokią, kad ji patiktų vaikams (Dodge, Colker, Heroman, 2007).

R. Burškaitienė (2014) teigia, kad esančią ugdomosios aplinkos padėtį tradicinėse Lietuvos ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigose galima vertinti, kaip pasėkmę ir/ar rezultatą, kuris yra sąlygojamas tam tikrų veiksmų:

- *Pedagogų kompetentingumas* (neadekvačiai vertinamas, pervertinamas ar nuvertinamas, o tai sąlygoja skurdų ugdomųjų aplinkų, o ypač lauko suvokimą, pažinimą, prasmingumą);
- *Kūrybiškumas* (ugdymas(is) lauke yra išūkis, kuris pateikia naujų klausimų, reikalauja papildomų pastangų, dėl to pedagogai vengia susidūrimo su kontrasto situacija, kadangi dažnai nepripažįsta nežinios);
- *Aktyvumas* (dalyvavimas visuomeninėje veikloje, naujovių, projektų įtraukimas ir pan.);
- *Ugdymo(si) kultūra* (samprata, kuria vadovaujamosi, požiūris į naujoves ir pan.);
- *Tėvų parama ir įsitraukimas* (teisių ir pareigų pasiskirstymas, partnerystė, dialogo kūrimas);
- *Valstybės formuojama švietimo politika* (finansinių išteklių paskirstymas, atsižvelgiant į perspektyvas);
- *Kitų specialistų teikiama pagalba ir/ar kokybiškai naujas bendravimo ir bendradarbiavimo kultūros kūrimas*;
- *Partneriški santykiai tarp suinteresuotų grupių puoselėjimo, skatinimo ir palaikymo* (vietos bendruomenių atstovų įtraukimas į įstaigos valdymo struktūras).

Pedagogas turi įvertinti lauko aikštelės kokybę, kad galėtų ją modeliuoti, kurti saugią, patrauklią vaikams, bei ugdomajai veiklai tinkamą aplinką. D. T. Dodge, ir kt. (2007) pateikia kiemo teritorijos kokybės įvertinimą, pagal kurį pedagogas gali įvertinti ugdomąją lauko erdvę:

- Erdvėje visada turi būti matomi vaikai (niekas neturi užstoti vaizdo).

- Turi būti lengvai prieinama. Vaikai turi lengvai patekti iš pastato į lauką ir atvirkščiai.
- Lauke pasiekiamas geriamojo vandens šaltinis.
- Ikimokykliniam amžiui tinkama įranga.
- Po supynėmis, karstynėmis ar čiuožyne yra minkšta danga – smėlis, pjuvenos.
- Yra saulėtų vietų, bei pavėsio.
- Yra vieta, kurioje galima važinėti dviračiu, riedučiais, piešti kreidelėmis.
- Įrengta vieta, kuri apsaugo nuo lietaus.
- Yra vieta, kurioje vaikas gali pabūti vienas, su vienu ar keliais draugais.
- Yra žalia veja pasivaikščiavimams, žaidimams su kamuoliu, bėgiojimui.

Pedagogas įvertinęs tai, kas yra lauko erdvėje turi apgalvoti ko dar trūksta ir jei įmanoma šiuos trūkumus pašalinti.

Daiktinė aplinka turi sužadinti vaiko poreikį kurti, realizuoti savo galimybes, ugdyti meilę grožiui, skatinti įvairų ir aktyvų gyvenimą. Informacinėje visuomenėje iškilas poreikis suprojektuoti tokį daiktų pasaulį, kuriame jis gebėtų tobulėti, pasitelkęs daiktinę aplinką (Ruzgienė, 2005).

A. Gučas (1994) teigia, jog vaikui reikia sudaryti tokias sąlygas, kad nebūtų varžoma jo judėjimo laisvė. Jauno žmogaus dvasia ir kūnas turi vystytis natūraliai ir laisvai. Judėjimas, keliavimas ir grynas oras labai stiprina ir grūdina kūną. Todėl būtų sudėtinga įsivaizduoti vaikų darželį be sodo ir žaidimų aikštelės. Jeigu vietos nėra pakankamai, nebūtina toje vietoje statyti ar įrenginėti darželio. Darželis be žaidimų aikštelės panašus į šiltnamį, kuriame auga puikios gėlės, bet jų niekad nepasiekia oro atmainos. Vaikai turi dažnai vaikščioti į sodą, net jeigu būtų blogas oras, todėl sodas turėtų būti netoli, kad būtų galima greitai jį pasiekti.

Tvarkant darželio aplinką patartina atsižvelgti į dvi aplinkybes: ar žaidimų aikštelę įrengti prie pastato, kur žemė kieta ir lengviau valyti sniegą, neklampu po lietaus, ar kur nors atokiau sode, kur įvairesnė aplinka. Saulėta užuovėja yra patogi vieta žaidimų aikštelei ir smėlio dėžei. Svarbu kūrybingai panaudoti pačios gamtos suteikiamas galimybes. Darželio teritorija atrodys „vaikiška“, jeigu aplink pastatą ir žaidimų aikštelę žydės gėlės. Impulsų žaidimams teikia pati vietovė, tarkim, siauras vingiuotas takelis, vedantis prie suoloelio ar pavėsinės. Jei takeliai išsišakoja ir vėl paskui susieina, galima sugalvoti atitinkamų žaidimų. Stebint, kaip vaikai laksto ar važinėja šiais vingiuotais takeliais, galima pastebėti, kiek daug išmonės ir kokių džiugių emocijų suteikia žaidimas. Jei aplinkoje nėra natūralios kalvelės, ją galima supilti. Netgi vieno metro aukščio kalvelė skatins daugiau sportuoti, lakstyti, žaisti, nei brangūs įrenginiai. Jei bus supilta kalvelė, iš vienos pusės statesnė, iš kitos nuožulnesnė, vaikai gali sugalvoti įvairių

žaidimų, ypač žiemą, kai gali važinėti rogutėmis. Jei aplinkoje yra krūmų arba keletas neaukštų medžių, kurie, tankiai suaugę, vaikams jie gali atstoti namelį. Reikėtų numatyti vietą mažam daržui, kad vaikai pavasarį galėtų stebėti, kaip iš sėklų kyla daigeliai ir skleidžiasi žiedai. Kitur reikėtų palikti laisvos žemės, kad vaikai galėtų kasinėti. Darželio teritorija turi būti pakankamai atvira, kad pedagogas turėtų galimybę matyti visus vaikus (Grunelius, 1999).

P. A. Caughling ir kt. (1997) teigia, jog aplinką lauke, kaip ir patalpoje, reikia atidžiai suplanuoti. Tinkamame aikštyne yra kelios skirtingo pobūdžio aikštelės (laipiojimo, kasinėjimo, žaidimų su vandeniu ir šlapiu smėliu, važinėjimosi, ramios veiklos, medžio darbų, gėlyno ir daržo), skatinančios vaikus įgauti įvairios patirties. Kasinėjimo, žaidimų su vandeniu ir šlapiu smėliu aikštelė turėtų būti pakankamai didelė, kad joje drauge ar atskirai, galėtų žaisti keli vaikai. Geriausia šią aikštelę įrengti netoli vandens. Vaikams svarbi ir važinėjimosi aikštelė, kadangi joje vaikai lavina viso kūno raumenis ir pusiausvyrą. Ne mažiau svarbi medžio darbų aikštelė, nes joje pasireiškia vaikų kūrybiškumas, lavinama kalba, viso kūno ir pirštų bei riešo raumenys. Kiekvienoje lauko aikštelėje turi būti ramios veiklos vieta. Tinkamiausia ją įrengti pavėsyje, kad vaikai galėtų pailsėti.

R. Burškaitienės (2014) atliktame tyrime, kuriame dalyvavo ikimokyklinio amžiaus vaikų tėvai, remiantis gautais rezultatais, buvo išskirti ikimokyklinio ugdymo įstaigos lauko ugdomosios aplinkos turinio komponentai (3 lentelė).

3 lentelė

Ikimokyklinio ugdymo įstaigos lauko ugdomosios aplinkos turinio komponentai (cit. Burškaitienė, 2014).

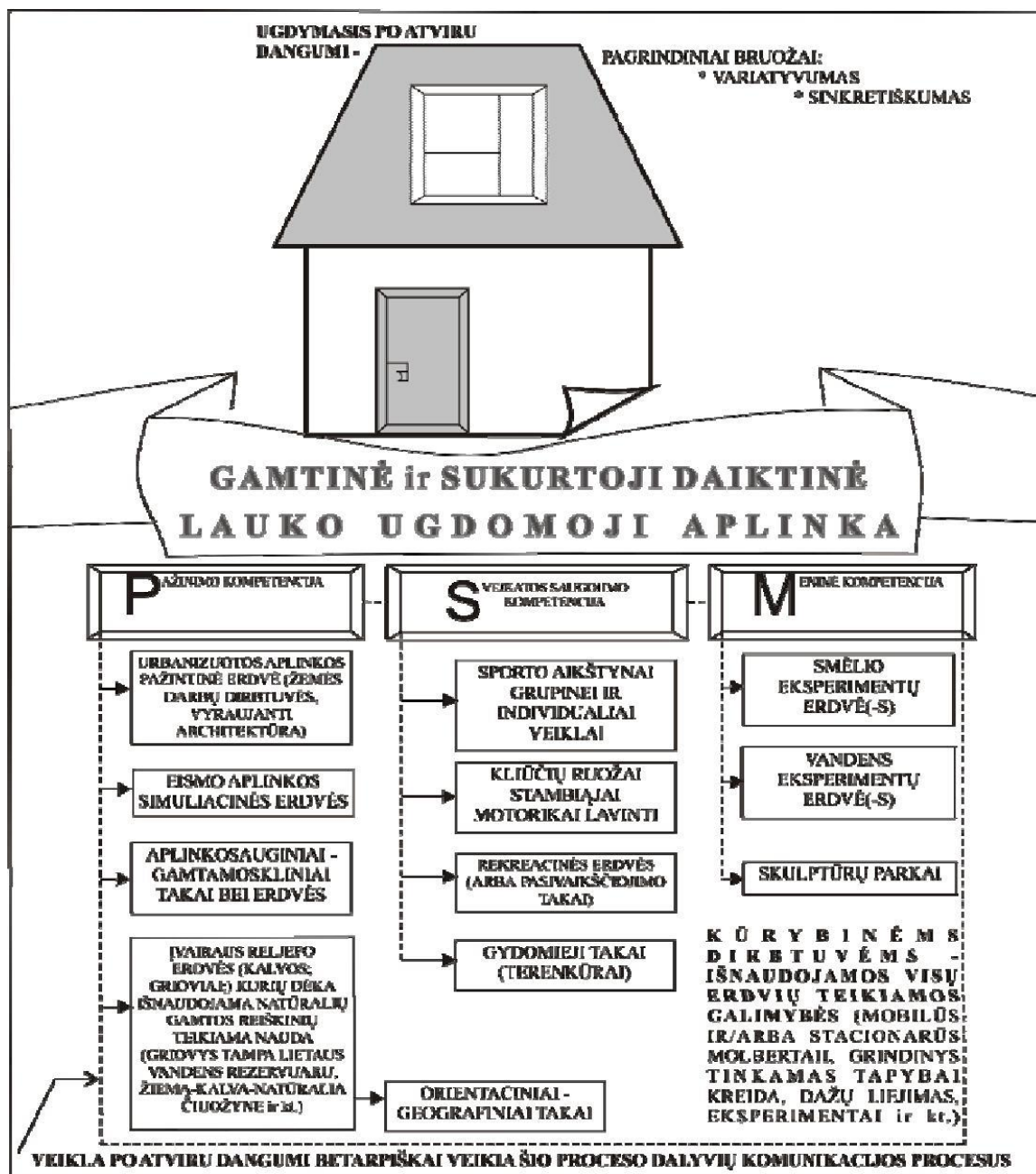
Erdvės tipas	Veiklos pobūdis	Ribojantys veiksniai
Gamtamokslinio pobūdžio	Tyrinėjimams, bandymams skirta erdvė Smėlio ir vandens eksperimentų erdvė	Pedagoginių sąlygų neužtikrinimas Apsaugos stoka
Stambiosios motorikos lavinimas	Krepšinio aikštelė Futbolo aikštė Paipynių, čiuožynių, sūpynių kompleksas Labirintas landžiojimui	Pedagoginių sąlygų neužtikrinimas Materialinių išteklių stoka Apsaugos stoka Pedagogų kūrybiškumo stoka Kultūriniai įsitikinimai

Kūrybinių galių plėtotė	Piešimui, lipdymui skirtos dirbtuvės Statybų erdvė Muzikavimo erdvė Nameliai socialiniams žaidimams Imitacinės erdvės (kelių eismo, dviračių takai ir kt.)	Pedagoginių sąlygų neužtikrinimas Materialinių išteklių stoka Apsaugos stoka Pedagogų kūrybiškumo stoka Kultūriniai įsitikinimai
Vidinių vaiko poreikių tenkinimas	Rekreacinė zona Pušynas, parkas Gultai, supami krėslai ir kt. Terasos, nedidelė scena vaidinimams	Apsaugos stoka Pedagogų kūrybiškumo stoka Kultūriniai įsitikinimai
Įstaigos materialiuju ir žmogiškųjų išteklių vertinimas	Vaiko saugumo užtikrinimas (sudarant galimybę rinktis veiklą) Erdvių saugumo užtikrinimas Erdvių skirstymas ne pagal įstaigoje ugdomų grupių skaičių, bet pagal veiklos tipą.	Materialinių išteklių stoka Apsaugos stoka Kultūriniai įsitikinimai

Pasaulis – nesibaigiantis įvairių pojūčių šaltinis. Specialistai teigia, kad mokomasi tik klausantis įsisavinama iki 20 proc. medžiagos, tik žiūrint 30 proc. Sujungus klausą ir regą galima įsisavinti 50 proc. informacijos. Pasitelkus regėjimą, klausymą ir kalbėjimą, rezultatai gali būti dar geresni – iki 70 proc., o pasitelkus ir veiksmą net iki 90 proc. Norėdami praplėsti vaiko supratimo ribas, į veiklą turi būti įtraukiama kuo daugiau pojūčių. (Čekuolienė, 2014). Ugdytas(is) lauke stiprina visus vaiko pojūčius, bei suteikia daug naujos patirties.

Galima teigti, kad tinkamai įrengta ikimokyklinės ugdymo įstaigos lauko aikštelė, užtikrina vaiko kūrybinį kryptingumą, skatina įvairų ir aktyvų gyvenimą, spontanišką vaiko veiklą. Fizinė aplinka įtraukia vaiką į žaidimą bei tyrinėjimą. Aktyvus, kūrybingas žaidimas ir tyrinėjimas svarbus normaliam vaiko vystymuisi. Lauko aikštelėje vaikas turi rasti viską, ko reikia žaidimams bei tiriamajai veiklai, aktyviai veiklai ir poilsiui. Ikimokyklinės ugdymo įstaigos lauko aikštelėje turi būti sukurta tokia aplinka, kuri atitinktų visus vaikų poreikius. Lauko ugdomųjų aplinkų kūrėjai turėtų būti patys vaikai, neatskiriant suaugusiojo (sąmoningo suaugusiojo), kaip tarpininko tarp vaiko, jo žinojimo, ir to, ką jis pajėgus įsisąmoninti (Burškaitienė, Vilkonis, 2012).

Ugdomoji erdvė turėtų tapti trečiu ugdančiuoju, kuriam nebereikia pedagogo inspiracijos (3 pav.). Pedagogas gali netiesiogiai skatinti vaikus pažinti lauko aplinką. (Burškaitienė, Vilkonis, 2012).

3 pav. Lauko ugdomosios aplinkos veiklos erdvių tipizavimas (cit. Burškaitienė, Vilkonis, 2012)

Išryškinant tam tikros erdvės specifinę paskirtį, įgalinta ugdomoji lauko aplinka, sudaro galimybę pajusti, kad vaikui svarbiausia tai kuo jis tampa, visapusiškai veikdamas, kokias naujas kompetencijas, vertybines nuostatas, kompetencijas jis įgauna. Ugdymo įstaigos lauko

aplinka turėtų būti gyvilinga, humaniška, dvasinga, įprasminanti vaikų kultūrą, individualius poreikius ir kūrybiškumą (Burškaitienė, 2014).

Ikimokyklinėje įstaigoje suformuotos vertybinės nuostatos bei praktinės veiklos įgūdžiai yra pamatas, kuriuo vaikai remsis savo asmeniniame ir visuomeniniame socialiai reikšmingame gyvenime (Beišienė, Lukavičienė, 2015).

1.3 Edukacinė veikla ikimokyklinės ugdymo įstaigos lauko aikštelėje

Laikas praleistas lauke yra toks pat svarbus kaip ir ugdymas(is) grupės aplinkoje (Dodge, Phinney, 2008). Lauko žaidimai yra būtini vaikų sveikatai ir gerovei. Vaikai labai mėgsta lakstyti, šokinėti, karstyti ir žaisti kieme. Pedagogai žaidimus lauke gali panaudoti kaip galimybę skatinti vaikų raidą bei pažinimo procesus. Fizinė veikla lauko žaidimų metu glaudžiai susijusi ir su vaiko pažinimo raida. D. T. Dodge teigia, kad lauko žaidimai yra natūrali tyrinėjimų „laboratorija“, kurioje vaikai gali tiesiogiai stebėti ir tyrinėti gamtą. Pateikiami įvairūs lauko žaidimų erdvių pasiūlymai - kampelius, kuriuose vaikai galėtų tobulinti savo kompetencijas. Vieni iš įdomesnių kampelių – tai ratinių priemonių kiemelis, darželis, statybų - vaidinimų erdvė. Autorė aprašo ir priemones, kuriomis reikėtų padėti vaikams tyrinėti gamtą. D. T. Dodge išskyrė vandenį ir smėlį, kaip išskirtines socialinę, fizinę, pažinimo ir kalbos raidą ugdančias priemones. „Vaikų žaidimai su smėliu ir vandeniu yra susiję jutiminiu patyrimu“. Jie „ne tik suteikia džiaugsmo, bet ir skatina mąstymo įgūdžius ir visas vaiko raidos sritis“ (Dodge ir kt., 2007).

V. Lamanauskas (2004) teigia, jog svarbu nuo mažų dienų kiekvieną vaiką įtraukti į aktyvią gamtotyrinę veiklą, pažadinant norą pažinti, tyrinėti. Gamtos pažinimas apima daugiau nei atskirus faktus. Moksliniai faktai svarbūs, bet svarbiau yra tai, kaip jie susieti prasminiais ryšiais. Vaikai ikimokykliniame amžiuje susipažįsta su gamta tyrinėdami aplinkinį pasaulį. Vaikai eksperimentuoja, manipuliuoja daiktais kai aplinkoje yra įvairių priemonių ir medžiagų. Norėdami gauti atsakymą į rūpimus klausimus, jie su susidomėjimu ieško atsakymo savo aplinkoje. Kai pedagogas veikia kartu su vaikais tyrinėdamas, vaikai ugdomi mąstymo įgūdžius. Jiems įdomu viskas ką jie tyrinėja. (Dodge ir kt., 2007)

Daugelį įprastinių veiklų perkėlęs į lauko aplinką, pedagogas gali suteikti vaikams naują patirtį. Vaikai gali mėgautis muzika ir judėjimu be jokių suvaržymų. Lauke daugiau erdvės, dėl to muzika gali būti garsesnė negu grupėje. Galima surengti koncertą kieme, šokti pagal muziką, bėgioti. Meninę veiklą galima perkelti į lauko aplinką. Didelė erdvė, įvairūs paviršiai ir lengvesnis tvarkymasis prisideda prie šios veiklos lauke sėkmės. Piešti galima ant stalo, žemės,

sienų ir visų kitų paviršių. Galima organizuoti piešimą rankomis ar kojomis, nebijant išsitepti. Skaityti knygas taip pat galima ne tik grupėje, bet ir lauke (Dodge ir kt., 2007).

Vienas iš būdų skatinti stebėjimo įgūdžius ir suteikti daugiau žinių apie gamtą – rengti pasivaikščiojimus ar iškylas po vietoves, kuriose vaikai gali stebėti aplinkinį pasaulį. Iškylas galima vadinti pažintine veikla, kurios metu reikia ką nors sužinoti. Kiekvieną kartą pedagogas gali sutelkti dėmesį į skirtingus dalykus (Dodge ir kt., 2007).

Organizuojant ugdymo (si) procesą didelę reikšmę turi palankios atmosferos sukūrimas. Tinkama ugdymo aplinka skatina teigiamą ugdytinių požiūrį į mokymąsi stimuliuoja mąstymą, skatina kūrybiškumą, pasitikėjimą savimi (Rodzevičiūtė, 2006). Taigi, organizuojant edukacinę veiklą lauke, vienas svarbiausių komponentų yra aplinkos kūrimas. Lauko aplinkoje vaikui turi būti suteikiama visiška laisvė.

Jei vaikui nesuteikiama laisvė savarankiškai tyrinėti erdvę ir joje esančius daiktus, vėliau jam gali pritrūkti būtinų įgūdžių, kurių nepavyko laiku įgyti. Dėl to vaikai gali nedrąsiai bendrauti su daiktine-erdvine aplinka, nesuvokti to, kad žmogus gali ne vien prisitaikyti prie aplinkos, bet ir aktyviai, kūrybiškai veikti, pertvarkyti aplinką pagal savo poreikius (Juodaitytė, 2002).

Lauke vaikai gali be jokių ribų įgyti naujos patirties. Veikla lauko aplinkoje koordinuota į didesnę motorikos ir kalbos gebėjimų tobulinimą, nei veikla patalpoje (Wellhousen, 2002).

Edukacinė veikla lauke užima svarbią vietą vaikų ugdyme, kadangi per veiklą lauke pedagogas gali suteikti visų įgūdžių, žinių apie gamtą. Tik per veiklą lauke vaikas gali domėtis natūralia aplinka. Pedagogas, norėdamas supažindinti ugdytinius su gamta turi organizuoti ugdymo(si) procesą lauko aplinkoje.

1.4 Pedago vaidmuo organizuojant ugdymą(si) lauke

Vaikas kaip gamtos dalis yra asmenybė, kuriai reikia suaugusiųjų pagalbos padėti išlaisvinti natūralius ir įgimtus gebėjimus. Pedagogas tai turi įvykdyti tokiomis priemonėmis kaip laisvi žaidimai, bei laisva kūryba (Neifachas, 2008). J. H. Pestalozzi ir F. V. Froebel teigė, kad šalia natūralioje aplinkoje besiuogančio vaiko didelę įtaką daro ir pedagogo vaidmuo (Wellhousen, 2001). Ugdymo įstaigos teritorijoje pedagogas gali organizuoti ilgalaikius ir trumpalaikius stebėjimus, bei eksperimentus, lavinti praktinius aplinkos apsaugos įgūdžius, žaisti didaktinius ar judriuosius žaidimus (Vilkonis, 2008).

S. Neifachas (2008) pabrėžia, kad spartūs edukaciniai pokyčiai ikimokyklinio ugdymo sistemoje keičia vaikų darželio veiklos sampratą. Pedagogo organizuojama veikla turi būti

šiuolaikiška kaip švietimo reforma, orientuota į nuolatinę kaitą, kompetencijas, pedagogas turi gebėti veiksmingai modeliuoti ir valdyti ugdymo procesą. Labai svarbu, kad pedagogo ir vaikų sąveika darželyje būtų pastebėta, sudarytos sąlygos jai atsiskleisti ir tapti ugdomosios veiklos pasiekimais, prielaida skaičiuoti ikimokyklinio ugdymo pridedamąją vertę. O.Monkevičienė (1995) pabrėžia, kad pedagogas turi netiesiogiai vadovauti vaikų veiklai: paruošti įvairiapusišką aplinką, padėti vaikams rinktis veiklą, bei ją įtraukti, pasiūlyti įvairių sumanymų tyrimajai veiklai, veikti kartu su vaikais, atliepti jų interesus bei sumanymus. Pedagogas taip pat turi ugdytis ir tobulinti įvairius gebėjimus, nuolat tobulėti.

Organizuojant veiklą pedagogas turi remtis tokiais ugdymo principais (Palionienė, Kompauskienė, 2008):

- *Humaniškumo* – pripažįstamas vaiko, kaip savarankiškos asmenybės, vertingumas, individualumas. Siekiama suprasti jį, atsižvelgiant į poreikius, interesus, gebėjimus, tėvų lūkesčius.
- *Integralumo* – atsižvelgiama į vaiko visuminį pasaulio suvokimą. Garantuojamas vaiko asmenybės skleidimosi integralumas: fizinė ir dvasinė ugdytinio vienybė, taip pat jo individualybės ugdymas ir rengimas darniam sąlyčiui su pasauliu.
- *Individualumo* – atsižvelgiama į kiekvieno vaiko individualius poreikius, interesus, galimybes. Ugdymo(si) procesas grindžiamas vaikui asmeniškai reikšmingais, prasmingais faktais, procesais, problemomis.
- *Aplinkos kūrimo* – pagal galimybes sudaromos sąlygos nuolat plėtoti įvairias vaiko galias. Aplinka skatina veikti, žaisti, tyrinėti, ieškoti, būti aktyviam, eksperimentuoti ir pan.
- *Ugdymo proceso organizavimo* – vaikui suteikiama teisė rinktis žaidimus arba vaidybos, dailės, protinių lavybų, gamtos, sporto, muzikos veiklos kampelius. Tuo pat metu pasirenkamos ir užduotys, veiklos pobūdis, bendravimo partneriai ir pan.
- *Ugdymo proceso planavimo* – planuojama pozityviai, nuosekliai, laipsniškai, tikslingai, vaizdingai, lanksčiai, atsižvelgiant į vaiko individualumą, garantuojant tęstinumą ir grįžtamąjį ryšį.

Modeliuojant ugdymo turinį reikia atsižvelgti į progresyvizmo nuostatą, jog ugdantis svarbi individuali patirtis, taip pat atsižvelgiama į pragmatizmo orientaciją - praktinė veikla yra natūralus mokymosi kelias, bei humanistine nuostata sudaryti sąlygas vaikui ugdytis laisvai, natūraliai, pagal savo prigimtį (Monkevičienė, 2008).

Pedagogas nuolat privalo atidžiai stebėti vaikus ir įsikišti, kai situacija pavojinga. Svarbu pradėti vaikams atlikti atradimus aplinkoje, kad jie įgytų praversiančių įgūdžių. Pedagogas turi pradėti nuo stebėjimo, ką vaikai veikia, kad galėtų įvertinti jų raidos etapą ir pradėti tobulinti įgūdžius. Stebėdamas vaikus kieme pedagogas įvertina, kaip vaikai pritaiko savo gebėjimus šioje aplinkoje. Patariama pasižymėti, kaip kiekvienas ugdytinis elgiasi lauke. Vieni vaikai tiesiog veržiasi į kiemą, o kiti jaučiasi nesaugiai atviroje erdvėje. Auklėtojo paskatinti visi vaikai žaisdami įgauna naujos patirties ir žinių. Turi būti atkreipiamas dėmesys ar vaikas:

- Pirmiausia renkasi kai kurias vietas ar įrenginius.
- Priima naujus iššūkius ir rizikuoja.
- Su susidomėjimu stebi įvykius ir stebisi tyrinėjimais.
- Daro pažangą veikloje, kurioje reikia judėti.
- Žaidžia kartu su kitais vaikais.

Stebint vaikus bus sukaupta informacija, kuri padės apsispręsti, kaip plėtoti jų patirtį. Turint tokių žinių įvertinama kiekvieno vaiko pažanga, todėl galima nuspręsti, kokius įgūdžius vaikas jau įvaldė, o kuriuos dar reikia lavinti (Dodge, Colker, Heroman, 2007). Taip galima organizuoti ugdomąją veiklą atsižvelgiant į kiekvieno vaiko individualius poreikius.

Kai kurie vaikai nėra tikri, ką reikia veikti didelėje lauko erdvėje, kaip elgtis su naujais žaidimų įrenginiais bei kitais vaikais, kuriems patinka aktyviai ir triukšmingai žaisti. Tokiems vaikams reikia pedagogo paramos ir paskatinimo. Vaikai dažnai ieško pedagogo pritarimo. Žaidimų aikštelėje dažnai galima išgirsti: „-Pažiūrėk į mane” ar : „- Žiūrėk, ką galiu padaryti”. Kai kuriems nuolat reikia pripažinimo. Auklėtojas turėtų pasistengti, kad vaikas pats džiaugtųsi savo pasiekimais, o ne pasikliautų vien jo pagyrimais (Dodge, Colker, Heroman, 2007).

Auklėtojas neprivalo būti gamtininku, kad ugdytų vaikų pagarbą pasauliui ir troškimą tyrinėti, bei pažinti kas yra jų aplinkoje. Net ir labiausiai urbanizuotoje aplinkoje yra gamtos elementų, kuriais galima grožėtis, bei tyrinėti. Pedagogas visada vaikams yra pavyzdys. Galima ugdyti domėjimąsi gamta tiesiog demonstruodami savo smalsumą ir susidomėjimą (Stine, 1997).

Edukatoriai, organizuodami veiklą gali naudoti skirtingas erdves: meno, matematikos, skaitymo ir pan. Tokias erdves galima sukurti ne tik patalpoje, bet ir lauko erdvėje (Stine, 1997).

Labai svarbu pedagogams suprasti ir skatinti vaikų ryšį su vieta, kurioje jie gyvena. 21 amžius atneša didelių pokyčių, kurie keičia gyvenimą žemėje. Klimato, socialiniai, ekonominiai pasikeitimai, į kuriuos pedagogas turi atkreipti dėmesį, organizuodamas edukacines veiklas

(Wattchow, Brown, 2011). Vaikai, matydami besikeičiantį klimatą gali stebėti kaip medžių lapai keičia spalvą, sužinoti apie ledo ir sniego sąvybes, tyrinėti kitus gamtos reiškinius keičiantis metų laikams. Pedagogas turi kalbėtis su ikimokyklinio amžiaus vaikais apie jų atradimus ir skatinti daugiau tyrinėti viską, ką jie randa lauko aplinkoje (Dodge, Phinney, 2008).

Auklėtojas turi sukurti tokią aplinką, kuri taptų laboratorija, kurioje vaikas galėtų tapti tyrinėtoju ar mokslininku. Turi būti suteikiamos visos priemonės, skatinančios kūrybingai ir dažnai eksperimentuoti, daryti atradimus, ieškoti problemų sprendimų. Auklėtojos turi vaikus pritraukti savo entuziazmu, patirties kaupimą paversti patraukliu ir gyvybingu. Šaltai bendraujančios ir vadingos auklėtojos kelia baikštumą, gali slopinti vaikų smalsumą (Szanton, 2001).

Mažyliai labai dažnai yra pasinėrę į gamtos eksperimentus: kiekvieną dieną bando, klysta, stebi. Pedagogas gali įvairiai skatinti šią vaiko veiklą. Pavyzdžiui, į smėlio dėžę įpylus kibirą vandens paprastai ir aiškiai pademonstruojamas priežasties – pasekmės ryšys. Užpylus vandens ant žemės taip pat įvyksta pasikeitimas, galima pamatyti kaip pasidaro purvas. Taip pat abu bandymai padeda suvokti ką reiškia „šlapia“ ir „sausas“ (Szanton, 2001).

Pedagogas numatęs tam tikros veiklos idėjas turi sukurti joms realizuoti tinkamą aplinką bei parinkti skirtingas vaikų galimybes atitinkančių įvairių ugdymo priemonių. Planuodamas vaikų ugdymo procesą ikimokyklinio ugdymo auklėtojas apgalvoja, kaip bus keičiama visa ugdymo aplinka, tačiau į ugdomosios veiklos planą įtraukia tik išskirtinius aplinkos pakeitimus ar priemones, tai, ką pasigamins kartu su vaiku. Apgalvojama, ar įstaigos aplinka, priemonės, žaislai, išvykos už įstaigos ribų skatins vaikus domėtis tuo, kas vyksta aplinkui, ir ugdytis praktiškai veikiant (Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos, 2015).

Montesori pateikia pasiūlymą parengti vaiką savarankiškam aplinkos pažinimui, bet įspėja auklėtoją, kad jis neturi pažeisti vaiko laisvės. Pedagogas turi kaip galima mažiau kištis, tačiau neleisti vaikui per daug vargti pačiam save lavinti. Tokiu metodu didžiausios naudos pasiekama tada, kai kuo daugiau stengiamasi, jog vaikai patys darytų pažangą. Savarankiškai stebėdamas aplinką vaikas darys pažangą, tačiau reikia duoti jam stebėjimo priemonių – išlavintų pojūčių (Pocienė, 2010).

V.Lamanausko ir A. Palionienės (2008) atliktas tyrimas parodė, kad vaikai įgyja patirtį tik tinkamai organizuotoje aplinkoje. Ne visada pagrindinis vaidmuo tenka tiesioginiam ugdytojui. Labai svarbu leisti pačiam vaikui būti smalsiam ir veikliam, neriboti saviraiškos galimybių.

Pedagogas turi atsižvelgti į individualias vaiko ypatybes, tik taip ugdymo(si) procesas bus sėkmingas. Įvairiais būdais turi būti stengiamasi įgyvendinti ugdymo uždavinius ir taip pat skatinti vaiko individualius gebėjimus bei polinkius (Ruzgienė, Petružienė, 2005).

O. Monkevicienė (1991) teigia, kad vaikai aktyviai domėsis gamta, jeigu:

- jiems bus suteikta kuo daugiau įspūdžių ir emocinių išgyvenimų,
- skatinama ne tik stebėti ir matyti objektus, bet ir juos liesti, čiupinėti rankomis, pauostyti; vaikai bus vedami į tą pačią vietą įvairiais metų laikais ir tuo būdu
- pedagogas „pastums“ vaikus pamatyti ar išgirsti kažką naujo, lyginti ir klasifikuoti stebimus gamtos objektus ir reiškinius; bus skiriama pakankamai laiko pokalbiams, jeigu bus išklaudyti
- vaikų sampratavimai, bus žaidžiami lavinamieji ar muzikiniai žaidimai, dainuojamos dainelės, minamos mįslės apie gamtą; vaikai bus skatynami jutimais įgytas žinias protingai taikyti
- praktinėje veikloje (darbas gamtos kampelyje, gėlyne ar darže, kai kurie rankų darbai), tai žadina vaikų norą sužinoti kuo daugiau gamtos paslapčių, turtina kalbą, vidinį pasaulį, atskleidžia kūrybinius gebėjimus.

Taigi, pedagogas turi organizuoti ugdomąją veiklą, atsižvelgdamas į kiekvieno vaiko poreikius. Kartais auklėtojas turi tapti stebėtoju ir tik paskatinti vaikų veiklą, tapti netiesioginiu ugdytoju. Labai svarbu nepamiršti ugdymo(si) lauke, pedagogas turi organizuoti edukacines veiklas, kurių metu gali kūrybiškai panaudoti įvairias medžiagas, priemones, organizuoti eksperimentus bei tyrinėjimus natūralioje aplinkoje.

2. TYRIMO METODOLOGIJA

2.1. Tyrimo metodologija

Tyrimė vadovautasi humanistine pedagogikos teorija, kai siekiama nuoširdaus ugdytojų bendravimo ir bendradarbiavimo su vaiku, gebant įsivaizduoti save ugdytinio padėtyje, įsijausti į jo išgyvenimus, nuoširdžiai ir atvirai su juo bendrauti. Svarbiausia nuostata, jog ugdytiniai įsisąvina tik jų poreikius atitinkančią medžiagą. Mokymas(is) turi būti integruotas, ugdytiniai iš pradžių turi suvokti suteikiamų žinių svarbą ir tik po to susieti ją su konkrečiu turiniu. (Bitinas, 2000).

Taip pat remiamasi pragmatizmo pedagogikos idėja, kad ugdymo turinys turi būti paremtas ugdytinio sąveika su realia gamtine bei socialine aplinka. Mokymo(si) turinys turi būti sudaromas atsižvelgiant į ugdytinių patirtį, tai kas jiems šiuo metu yra aktualu (Bitinas, 2000).

2.2 Tyrimo imtis ir organizavimas

Tyrimo metu siekiama nustatyti edukacinės veiklos ikimokyklinio ugdymo įstaigos lauko aplinkoje poreikį, bei įvertinti šiandieninę edukacinių veiklų situaciją Lietuvos darželiuose. Šiuo tikslu buvo atlikta ekspertų apklausa Delfi metodu, kurioje dalyvavo 10 auklėtojų bei ikimokyklinių įstaigų pedagogų anketinė apklausa 2016 m. balandžio - gegužės mėnesiais.

Bendradarbiaujant su ikimokyklinių įstaigų pavaduotojomis ugdymui atrinkti aktyvūs pedagogai, turintys ne mažesnę nei 10 metų darbo patirtį, dalyvaujantys įvairiuose su gamtos pažinimo ugdymu susijusiuose projektuose. Naudojant „daugkartinio pakartotinio aptarimo intervenciją“ formuojama bendra nuomonė (Žydžiūnaitė, 2001). Ekspertų apklausa buvo vykdoma trimis etapais. Pedagogų buvo prašoma remtis savo profesine patirtimi ir atsakyti į 5 atviro tipo klausimus. Apibendrinus pirmojo tyrimo rezultatus (tyrimas vykdytas vasario ir kovo mėnesiais), ekspertams buvo pateikta antroji anketa, kuria siekiama suderinti nuomones (nenurodant autorius), pateiktas pirmame etape. Pedagogai iš antram tyrimo etapui pateiktos anketos atrinko teiginius pagal reikšmingumą. Trečiojo etapo metu ekspertams pasiūlyta susipažinti su jų suranguotais teiginiais ir prašyta, jei bus manoma, kad būtina, pakomentuoti. Ekspertų apklausos Delfi metodu metu buvo tikimasi gauti kompetentingą ir išsamią informaciją apie edukacinių veiklų lauko aplinkoje svarbą, esamos situacijos vertinimą, palankias ir ribojančias sąlygas bei ateities perspektyvas.

Pirmąjį etapą sudarė kreipimasis į ekspertus, instrukcija (1 priedas) ir penki atviro tipo klausimai:

- Jūsų nuomone, ar edukacinė veikla ikimokyklinio ugdymo įstaigų lauko aplinkoje užima svarbią vietą vaikų ugdyme? Kodėl?
- Kaip vertinate esamą edukacinės veiklos, organizuojamos ikimokyklinio ugdymo įstaigos lauko aplinkoje situaciją? Savo nuomonę argumentuokite.
- Kokių išvelgiate palankių sąlygų, galimybių organizuoti, planuoti edukacines veiklas ikimokyklinio ugdymo įstaigos lauko aplinkoje?
- Kas ribotų sąlygas, galimybes organizuoti, planuoti edukacines veiklas ikimokyklinio ugdymo įstaigos lauko aplinkoje?
- Kokios galėtų būti edukacinės veiklos organizavimo ikimokyklinio ugdymo įstaigos lauko aplinkoje perspektyvos?

Apibendrinus pirmojo tyrimo etapo rezultatus, sukurta antrojo ekspertų apklausos etapo anketa (2 priedas). Pirmame etape pedagogų suformuluoti teiginiai pateikti lentelėse. Ekspertų prašoma įvertinti kiekvieną teiginį rangų skalėje: *sutinku, iš dalies sutinku, nesutinku*. Antro etapo anketoje pateiktas naujas kreipimosi tekstas su instrukcija, kurioje paaiškinta, kad šio tyrimo etapu siekiama suderinti ekspertų nuomones. Antro tyrimo etapo rezultatai, apskaičiuavus reikšmingumo indeksą, pateikti lentelėje, mažėjimo tvarka. Taip pat buvo prašoma įvertinti teiginius balais nuo 1 iki 3. Analizuojant gautus duomenis skaičiuojamas populiarumo indeksas (PI) (Bitinas, 2006). Trečio tyrimo etapui anketoje (3 priedas) pateiktas kreipimasis, kuriame prašoma pakomentuoti suranguotus teiginius. Ekspertai trečiojo tyrimo anketai komentarus neturėjo. Indekso reikšmė gauta apskaičiuavus vertinimų aritmetinį vidurkį. Reikšmės artėjimas prie 1- to reiškia, kad kategorija atspindi labai būdingą savybę. Priešingai interpretuojamas indekso reikšmės artėjimas prie 0 (Balčiūnas, Blinstrubas, 2006).

Apibendrinus ekspertų apklausos rezultatus, bei remiantis teorine medžiaga parengta anketa ikimokyklinių įstaigų pedagogams. Apklausa vykdyta internetu, sukurta elektroninė anketa svetainėje www.manoapklausa.lt.

Ikimokyklinio ugdymo įstaigų pedagogams parengta anketa (4 priedas) buvo siekiama išsiaiškinti kokie veiksniai slopina/skatina pedagogus organizuoti edukacines veiklas, kokia jų nuomonė apie edukacinių veiklų reikšmingumą, bei ar jie patys, bei įstaigoje kurioje dirba didelis dėmesys skiriamas ugdymui(si) lauke. Taip pat norėta išsiaiškinti pedagogų nuomonę apie tokių veiklų perspektyvas, bei kokias veiklas lauko aplinkoje ikimokyklinio ugdymo auklėtojai dažniausiai organizuoja.

Formuojant imtį ekspertų apklausai buvo remtasi M.Turoffo ir H.Linstono (2002, cit. Lamanuskas, Vilkonis, 2006) rekomendacijomis, jog respondentų grupės neturi būti mažesnės nei 10 žmonių. Apklausoje dalyvavo 4 auklėtojai ekspertai ir 6 auklėtojai metodininkai. Pedagogai buvo atrenkami naudojant patogiosios atrankos metodą bei įvertinant pedagogo aktyvią profesinę veiklą.

Pedagogų anketinei apklausai respondentai parinkti naudojant patogiosios atrankos metodą, bei savanoriškumo principą. Buvo sudaryta pirminė 35 ikimokyklinio ugdymo pedagogų grupė. Auklėtojų buvo prašoma anketą platinti savo bendradarbiams, bei kitiems ikimokyklinio ugdymo įstaigų pedagogams. Apklausoje dalyvavo 102 respondentai, iš jų: 49 pedagogai, turintys auklėtojo kvalifikaciją, 38 vyr.auklėtojai, 12 auklėtojų metodininkų, 3 auklėtojai ekspertai.

3. EDUKACINĖS VEIKLOS IKIMOKYKLINIO UGDYMO ĮSTAIGOS LAUKO APLINKOJE POREIKIO IR SITUACIJOS ANALIZĖ

3.1. Ekspertų apklausos rezultatai ir analizė

Pirmuoju ekspertų apklausos tyrimo etapu buvo siekiama nustatyti edukacinių veiklų ikimokyklinės ugdymo įstaigos lauko aplinkoje aktualumą, išsiaiškinti kokie veiksniai skatina ar riboja šią veiklą. Taip pat tyrimu norėta įvertinti edukacinių veiklų perspektyvas, bei esamą situaciją ikimokyklinėse ugdymo įstaigose.

Ekspertų nuomone, edukacinė veikla ikimokyklinio ugdymo įstaigos lauko aplinkoje užima svarbią vietą vaikų ugdyme. Ekspertai pabrėžė kompetencijų, vaiko pojūčių lavinimo, tyrinėjimo, naujų žinių įgyjimo, vertybių puoselėjimo, kūrybiškumo skatinimo svarbą per edukacinę veiklą lauke. Ekspertai dėl šių priežasčių argumentavo edukacinės veiklos aktualumą. Viena pedagogė pakomentavo, kad : „ *edukacinė veikla lauke užima svarbią vietą, tačiau ne kiekvienas pedagogas geba kūrybiškai, įdomiai organizuoti veiklas, bei tokioms veikloms teikia prioritetą. Dažnai apsiribojama judriaisiais žaidimais, laisva vaikų veikla lauko aplinkoje.*“ Iš šio komentaro galima spręsti, kad pedagogė išvelgė ir auklėtojo įtaką edukacinės veiklos svarbai bei aktualumui. Pedagogas savo ugdytiniais yra pavyzdys, jis gali ugdyti vaikų domėjimąsi gamta tiesiog demonstruodamas savo smalsumą ir susidomėjimą (Stine, 1997). Auklėtojas turi kūrybingai panaudoti lauko aplinką, kad ji taptų laboratorija, kurioje vaikas galėtų įsijausti į tyrinėtojo ar mokslininko vaidmenį (Szanton, 2001).

Siekiant išsiaiškinti ar edukacinėms veikloms lauko aplinkoje skiriamas didelis dėmesys, o galbūt tai nėra reikšminga ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo(si) dalis, ekspertų buvo prašoma išsakyti savo nuomonę ir argumentuoti savo atsakymą. Ekspertai, vertindami ar svarbią vietą edukacinė veikla įstaigos lauko aplinkoje užima vaikų ugdyme, teigė, bei argumentavo kad:

- Gamtinė aplinka yra viena svarbiausių ugdymo(si) sričių, kurioje įgyjamos svarbiausios kompetencijos.
- Edukacinės veiklos lauke metu „įjungiami“ visi vaiko pojūčiai.
- Veikla lauko aplinkoje skatina vaikus tyrinėti ir atrasti kažką naujo.
- Per edukacinę veiklą vaikas susipažįsta su jį supančia gamtine aplinka, įgauna naujų žinių.
- Labai svarbu ugdyti nuostatą, kad reikia saugoti, mylėti gamtą, tai puikiai galima padaryti per edukacines veiklas lauke.

- Lauke vaikas grūdinamas, labai svarbu kuo galima daugiau laiko praleisti gryname ore.
- Per veiklas lauke vaikai įgyja naujų žinių apie gamtą, kurias gali pritaikyti gyvenime.
- Labai svarbu susipažinti su augalais, paukščiais, vabalais, pamatyti juos lauko aplinkoje. Vaikai patys gali sodinti augaliukus, stebėti paukštelius, vabalus.
- Vaikai gali stebėti gamtoje vykstančius procesus.
- Galima kūrybiškai panaudoti gamtines medžiagas.
- Per praktinę veiklą lauke vaikai įgyja daug žinių apie gamtą (pvz. augaliukų sodinimas).

Norint išsiaiškinti edukacinių veiklų, organizuojamų ikimokyklinės įstaigos lauko aplinkoje situaciją, ekspertų buvo prašoma pateikti savo vertinimą ir jį pagrįsti. Vienas iš ekspertų, vertindamas edukacinės veiklos lauke situaciją pateikė tokį komentarą: *„edukacinei veiklai lauke organizuoti reikia didžiulio pasiruošimo, kas reikalauja gana daug laiko, dėl to dažnai pedagogai nėra pasirengę tinkamai rengti tokias veiklas. Ugdymas(is) lauke yra savotiškas iššūkis, kuris reikalauja didelių pedagogo žinių, bei gebėjimo improvizuoti“*. Visi pedagogai sutiko, kad edukacinė veikla lauke užima svarbią vietą vaikų ugdyme, tačiau kaip matoma iš šio komentaro pedagogė pastebėjo, jog ne visi pedagogai yra pasiruošę tokias veiklas organizuoti. Dėl šios priežasties kyla edukacinių veiklų mokymų poreikis, taip pat galima išvelgti pedagogų dalinimosi savo profesine patirtimi trūkumą. Išanalizavus edukacinės veiklos organizuojamos įstaigos lauko aplinkoje situaciją, daugelis pedagogų ją vertino teigiamai ir nurodė, kad:

- Situaciją vertinčiau gana gerai, tačiau neretai lauko aplinkoje trūksta įrenginių, priemonių, skatinančių aktyvią ar gamtos tyrinėjimus skatinančią veiklą.
- Vertinčiau iš dalies teigiamai. Pedagogams reikėtų daugiau mokymų kaip organizuoti tokias veiklas.
- Auklėtojos retai organizuoja edukacines veiklas lauke.
- Pedagogai vis dažniau organizuoja veiklas lauko aplinkoje, rengia įvairius renginius, kurių metu vaikai įgyja naujų žinių.
- Vis dažniau didelis dėmesys skiriamas aplinkosaugai, bei ekologijai, todėl ir ikimokyklinėse įstaigose vykdomos veiklos lauko aplinkoje.
- Į ugdymo planus įtraukiamos veiklos, susijusios su gamtamoksliniu ugdymu, todėl pedagogai dažnai organizuoja veiklas lauke, suteikdami būtinų žinių apie gamtą.

- Rašomi projektai, kurių tikslas skatinti vaikų meilę gamtai. Dėl to pedagogai projektų metu organizuoja įvairias veiklas lauko aplinkoje.
- Tėveliai galėtų būti dažniau įtraukiami (rodyti didesnę iniciatyvą) į veiklą lauke organizavimą, kūrimą, tai gerintų esamą edukacinių veiklų situaciją.
- Pedagogai kūrybiškai išnaudoja gamtinę aplinką, bei gamtines medžiagas (piešimas ant sniego ar smėlio, piešinėliai iš medžių lapų, sodelių kūrimas).
- Vis dažniau remiamasi užsienio šalių patirtimi, kuriose didelis dėmesys skiriamas ugdymui(si) lauke.

Išanalizavus kokios sąlygos bei galimybės, ekspertų nuomone, skatina edukacinių veiklų, organizavimo poreikį ikimokyklinėje įstaigoje, respondentai sutinka, kad pedagogai gali laisvai planuoti ir organizuoti tokias veiklas, naudodami gamtos suteikiamas natūralias priemones, taip pat galėdami lauko aplinką kurti taip, kad ji skatintų vaikus tyrinėti gamtą. Taip pat paminėta, kad pedagogai remiasi ir užsienio šalių patirtimi, kas gali skatinti organizuoti tokias veiklas lauke.

Ekspertai nurodė šias palankias sąlygas, galimybes, organizuoti ir planuoti edukacines veiklas:

- Gamta duoda visas galimybes organizuoti veiklą lauke.
- Pedagogai kūrybingai gali išnaudoti gamtines medžiagas.
- Skatinama kurti projektus susijusius su gamtos pažinimo ugdymu.
- Organizuoti edukacines veiklas skatina ikimokyklinės įstaigos vadovai.
- Lauko aplinka kuriama pagal vaikų poreikius, suteikiant pedagogui galimybes tinkamai organizuoti veiklas.
- Pedagogai gali kurti sodelius, su vaikais sodinti augalus, tam suteikiamos visos galimybės
- Organizuojant veiklą lauke visos sąlygos yra palankios, net ir esant blogam orui galima vykdyti veiklą. Reikia tik kūrybingo pedagogo.
- Tinkamai įrengta įstaigos lauko aplinka

Siekiant išsiaiškinti kas trukdo organizuodami ar planuodami edukacines veiklas lauko aplinkoje ekspertų buvo prašoma įvardinti kokios yra edukacinių veiklų organizavimą ar planavimą ribojančios sąlygos bei argumentuoti savo atsakymą. Ekspertai nurodė, kad:

- Dažnai trūksta finansavimo lauko aplinkos atnaujinimui, tvarkymui
- Tėvų nuomonė, kad lauke veikla gali būti vykdoma tik esant geram orui.
- Dažnai trūksta priemonių organizuoti edukacinėms veikloms

- Kai kuriems pedagogams trūksta žinių kaip organizuoti edukacines veiklas lauke, reikėtų rengti daugiau mokymų.
- Įstaigos kuriamos dideliuose miestuose, todėl kai kuriose darželių aikštelėse gamtinė aplinka yra gana skurdi.
- Kai kurių pedagogų negatyvus požiūris, nenoras tobulėti.
- Pedagogams dažniau „patogu“ organizuoti veiklas patalpoje, nei lauko aplinkoje, lengviau suvaldyti vaikų grupę.

Du ekspertai sutinka, kad edukacinės veiklos organizavimą riboja per mažos finansinės lėšos lauko aplinkos tvarkymui bei atnaujinimui. Viena ekspertė pakomentavo, kad : *„dažniausiai finansinės lėšos skiriamos patalpų tvarkymui, kadangi vaikai daugiau laiko praleidžia įstaigos patalpoje, tačiau reikėtų nepamiršti ir lauko aplinkos, neapsiriboti vien gėlynų priežiūra. Įstaigos finansiniai ištekliai yra riboti, todėl dažnai jų neužtenka lauko aplinkos atnaujinimui, bet kai kurios įstaigos bendradarbiauja su vaikų tėvais, kurie noriai prisideda prie lauko aplinkos tvarkymo“*. Šiame komentare paminėta ne tik finansinių lėšų stoka, kuri gali riboti edukacinių veiklų organizavimą, bet ir bendradarbiavimas su ugdytinių tėvais, kuris gali būti priskirtas prie skatinančių veiksnių. Bendradarbiaudami su tėvais pedagogai gali palengvinti veiklų lauko aplinkoje situaciją, kadangi jie gali prisidėti prie aplinkos tvarkymo, naujų įrenginių įsigyjmo, bei tokių veiklų organizavimo.

Edukacinės veiklos ikimokyklinio ugdymo įstaigos lauko aplinkoje ateities perspektyvos nusakytos taip:

- Vis dažniau grįžtama prie nuomonės, jog lauke vaikams reikia praleisti kuo daugiau laiko, todėl edukacinės veiklos gali būti vis dažniau organizuojamos.
- Bus rengiama daug mokymų pedagogams, suteikiamos būtinos priemonės veiklai, lauke organizuoti.
- Pedagogai lauke ne tik prižiūrės vaikus ir leis jiems patiems žaisti, bet ir organizuos daugiau veiklų.
- Pedagogai dažniau leis vaikams be jokių ribų tyrinėti lauko aplinką ir skatins juos eksperimentuoti.
- Veikla lauke bus organizuojama bet koku oru ir tam bus suteikiamos visos galimybės: tėvų pritarimas, pavėsinės pasislėpti nuo lietaus, suoliukai, staliukai lauke.
- Bus skiriamas didesnis finansavimas lauko aplinkos atnaujinimui, naujoms priemonėms įsigyti.

- Bus skiriamas didesnis dėmesys ugdymui(si) lauke.
- Jei pedagogai rodys iniciatyvą organizuoti edukacines veiklas, dalinsis patirtimi, tokios veiklos užims dar svarbesnę vietą vaikų ugdyme.
- Bus remiamasi užsienio šalių patirtimi, Lietuvoje kuriama daugiau lauko darželių, kuriuose bus vykdoma edukacinė veikla.
- Bus naudojami netradiciniai metodai, organizuojant veiklas lauke.
- Organizuojama daugiau atvirų veiklų, per kurias pedagogai dalinsis patirtimi kaip organizuoti tokias veiklas.

Išanalizavus ekspertų pateiktus edukacinę veiklą skatinančius veiksnius nustatyta, kad lauko aplinka suteikia visas galimybes pedagogui vykdyti veiklą, gamta tam suteikia visas sąlygas, reikia tik kūrybiško pedagogo požiūrio. Tačiau tokių veiklų organizavimą riboja pačių pedagogų, bei ugdytinių tėvų požiūris. Kad šios nusakytos perspektyvos būtų įgyvendinamos pirmiausia reikėtų keisti pačių pedagogų požiūrį apie edukacines veiklas lauko aplinkoje. Auklėtojai turėtų dalintis savo darbo patirtimi su kolegomis, būti iniciatyvūs (dalyvauti su gamtos pažinimu susijusiuose projektuose, kurti edukacines veiklas ir jomis dalintis su kitais pedagogais) bei kūrybingi (išnaudoti visas gamtines medžiagas, kurti veikloms reikalingas priemones).

Visi ekspertai sutinka, kad edukacinės veiklos ateityje bus organizuojamos dar dažniau (kasdien, kartą ar du per savaitę), bei užims svarbesnę vietą ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdyme. Viena pedagogė teigia, jog: *„ir Lietuvoje jau kuriasi lauko darželiai, daug įstaigų renkasi žaliojo darželio kryptį. Pereinama prie nuomonės, jog veikla gali būti organizuojama ir lyjant, sningant, pučiant smarkiam vėjui ir pan. Juk vaikams taip smagu pabraidyti po pelkes, stebėti kaip lyja, pajauti kaip keičiasi oras po lietaus ir pan. žinoma, tam reikalinga ir tinkama apranga, ir tėvų sutikimas..“* Tikėtina, kad edukacinių veiklų lauko aplinkoje perspektyvos ateityje bus dar didesnės, tokia veikla bus organizuojama nekreipiant dėmesio į oro sąlygas, didesnis dėmesys bus skiriamas veikloms lauke nei patapoje.

Antrame etape buvo prašoma įvertinti teiginius balais nuo 1 iki 3. Analizuojant gautus duomenis skaičiuojamas populiarumo indeksas (PI). Populiarumo indeksas yra skaičiuojamosios skalės variantas, taikomas kai respondentai rangine skale vertina jiems pateiktus objektus. PI lygus procentui tarp procento respondentų, kurie teiginį vertina aukščiausiu balu ir respondentų, kurie vertina žemiausiu balu. Kuo PI arčiau 100, tuo šis teiginys svarbesnis. Buvo naudojama trijų balų skalė, tada PI skaičiuotas kaip skirtumas, eliminuojant vidutinių įverčių dažnius (Bitinas, 2006).

Argumentuodami kodėl edukacinė veikla lauko aplinkoje yra svarbi vaikų ugdymo(si) procese ekspertai išskyrė svarbiausias priežastis (4 lentelė).

4 lentelė

Priežastys lemiančios edukacinių veiklų svarbą vaikų ugdyme

Eil. nr.	Priežastys	Populiarumo indeksas
1.	Tyrinėjimų, atradimų skatinimas. Kompetencijų ugdymas.	100
2.	Gamtoje vykstančių procesų stebėjimas	100
3.	Susipažinimas su augalais, vabzdžiais, paukščiais, per patyrimą.	100
4.	Susipažinimas su supančia gamtine aplinka, naujų žinių įgyjimas.	100
5.	Nuostatų, kad reikia saugoti, mylėti gamtą ugdymas	100
6.	Vaikų grūdinimas, laiko grybane ore praleidimas.	90
7.	Įgyjamos žinios, kurios gali būti pritaikomos gyvenime.	90
8.	Tyrinėjimų, naujos patirties skatinimas.	90
9.	Pojūčių įtraukimas	90
10.	Kūrybiškai panaudojamos gamtinės medžiagos.	90
11.	Naujų žinių, per praktinę veiklą įgyjimas.	90

Kaip svarbiausias priežastis, dėl kurių edukacinė veikla lauko aplinkoje užima svarbią vietą vaikų ugdyme pedagogai įvardino:

- Tyrinėjimų, atradimų skatinimą. Kompetencijų ugdymą.
- Gamtoje vykstančių procesų stebėjimą.
- Susipažinimą su augalais, vabzdžiais, paukščiais, per patirtinį mokymą(si).
- Susipažinimą su supančia gamtine aplinka, naujų žinių įgyjimą.
- Nuostatų, kad reikia saugoti, mylėti gamtą ugdymą.

Pedagogai su visais išskirtais teiginiais sutiko, arba sutiko iš dalies. Galima teigti, kad visos auklėtojų išskirtos priežastys yra svarbios ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdyme.

Pedagogai įvertino visų ekspertų pateiktus edukacinių veiklų lauko aplinkoje situacijos vertinimo argumentus (5 lentelė).

Edukacinės veiklos, organizuojamos lauko aplinkoje situacijos vertinimas

Eil nr.	Teiginiai	Populiarumo indeksas
1.	Įrenginių, priemonių, skatinančių aktyvią ar gamtos tyrinėjimus skatinančią veiklą trūkumas.	100
2.	Kūrybiškai išnaudojama gamtinė aplinka, bei gamtinės medžiagos panaudojimas.	90
3.	Gamtamokslinės veiklos įtraukimas į ugdymo planus, dažnai organizuojamos veiklos lauke, suteikiamos žinios apie gamtą.	90
4.	Projektų rašymas, kurių tikslas skatinti vaikų meilę gamtai. Porjektų metu organizuojamos įvairios veiklos lauko aplinkoje.	90
5.	Dažnėjantis veiklų bei renginių lauko aplinkoje organizavimas.	90
6.	Didėjantis dėmesys aplinkosaugai bei ekologijai.	80
7.	Edukacinių veiklų mokymų pedagogams stoka.	70
8.	Didėjantis dėmesys užsienio šalių patirčiai, susijusiai su ugdymu(si) lauke.	70
9.	Nepakankamas tėvų įtraukimas, rodoma iniciatyva, kuriant aplinką, veiklas lauke.	70
10.	Retai organizuojamos veiklos lauke.	60

Visi pedagogai sutiko, kad trūksta įrenginių, priemonių, skatinančių aktyvią ar gamtos tyrinėjimų veiklą. Tačiau viena pedagogė pateikė komentarą, kad : „ *labai trūksta įvairių priemonių, įrenginių įstaigų lauko aikštelėse, tačiau kūrybingas pedagogas visada gali pats susikurti priemones, pasitelkti įvairius gamtinius išteklius. Bet dėja, ne kiekvienas pedagogas geba tai padaryti ir geriau renkasi veiklą patalpoje nei lauko aplinkoje.*“ Pedagogė išvelgė ne vien materialinių išteklių stoką, bet ir pedagogų kūrybiškumo stygių. Taip pat išvelgiamas „lengvesnio kelio“ – ugdymo(si) patalpoje pasirinkimas, kadangi grupėje yra daugiau įvairių priemonių organizuoti veiklai.

Ekspertai įvertino svarbiausias palankias sąlygas, galimybes edukacinei veiklai organizuoti lauko aplinkoje (6 lentelė).

Palankios sąlygos, galimybės edukacinei veiklai organizuoti lauko aplinkoje

Eil nr.	Sąlygos, galimybės	Populiarumo indeksas
1.	Lauko aplinkų pagal vaikų poreikius kūrimas.	100
2.	Pedagogo kūrybingumas, visos gamtos suteikiamos sąlygos gali būti palankios.	90
3.	Gamtos suteikiamos visos galimybes organizuoti veiklą.	90
4.	Pedagogų kūrybingumas išnaudojant gamtines medžiagas.	90
5.	Sodelių kūrimas ir veikla juose.	80
6.	Projektų, susijusių su gamtamoksliniu ugdymu kūrimas.	80
7.	Ikimokyklinės įstaigos vadovų paskatinimas.	70
8.	Tinkamai įrengta lauko aplinka	70

Ekspertų nuomone, palankiausia sąlyga edukacinei veiklai organizuoti lauko aplinkoje yra lauko aplinkų pagal vaikų poreikius kūrimas. Viena ekspertė pateikė komentarą: „*lauko aplinka turi būti įrengta taip, kad atitiktų vaikų poreikius. Mažesnių ir vyresnių ikimokyklinio amžiaus vaikų poreikiai skiriasi, todėl jiems turi būti įrengti atskiri kampeliai. Pedagogui bus lengviau organizuoti veiklą jei lauko aplinkoje bus kuo įvairių įrenginių atitinkančių jo grupės vaikų poreikius*“. Pedagogai didžiausią dėmesį skyrė vaikų poreikiams, kadangi vaikas ugdymo(si) procese yra svarbiausias, tačiau sutiko, kad ir pedagogo kūrybingumas yra labai svarbus. Jei pedagogai kūrybingai išnaudos jam suteiktas sąlygas visos galimybės organizuoti edukacinei veiklai lauke bus palankios. Tai parodo kita svarbi pedagogų išskirta sąlyga, kad gamta suteikia visas galimybes organizuoti edukacines veiklas. Norint sukurti palankias sąlygas, galimybes organizuoti edukacines veiklas lauko aplinkoje atsižvelgiama į vaiko poreikius, nepamirštant pačio pedagogo indėlio. Auklėtojas gali kūrybingai panaudoti gamtines medžiagas, kadangi gamta suteikia visas palankias galimybes veikloms lauke organizuoti.

Taip pat ekspertai įvertinti ir svarbiausi edukacinės veiklos organizavimą ribojančios veiksniai (7 lentelė).

Edukacinės veiklos organizavimą lauko aplinkoje ribojantys veiksniai

Eil. nr.	Ribojanys veiksniai	Populiarumo indeksas
1.	Nepakankamas finansavimas lauko aplinkos atnaujinimui, tvarkymui.	100
2.	Nepakankamai priemonių organizuoti edukacinėms veikloms.	90
3.	Tėvų nuomonė, kad lauke veikla gali būti vykdoma tik esant geram orui.	90
4.	Žinių, mokymų, apie edukacinių veikų vedimą lauko aplinkoje trūkumas.	80
5.	Skurdi įstaigos lauko aikštelės gamtinė aplinka.	80
6.	Kai kurių pedagogų negatyvus požiūris, nenoras tobulėti.	70
7.	Didesnis dėmesys skiriamas ugdymui(si) patalpoje.	70

Kaip svarbiausią veiksni ribojantį edukacinių veiklų organizavimą lauko aplinkoje pedagogai įvardino nepakankamą finansavimą lauko aplinkos atnaujinimui, tvarkymui. Viena ekspertė pakomentavo, kad : *„ikimokyklinių įstaigų biudžete neretai neužtenka lėšų lauko aplinkos atnaujinimui, naujų įrenginių, priemonių įsigyjimui, o tai gali riboti veiklų lauke organizavimą“*. Taip pat svarbūs veiksniai priemonių stoka, bei auklėtinių tėvų nuomonė. Viena pedagogė pateikė komentarą: *„dažnai tėveliai bijo, kad vaikai gali susirgti išvedus juos į lauką lyjant pučiant smarkiam vėjui ar pan. Vis dar vyrauja nusistatymas, kad veikla lauke gali būti vykdoma tik šviečiant saulei, esant geram orui, bet vaikams labai smagu į lauka išeiti ir lietu lyjant, ir sningant, ir po balas pabraidyti po lietaus. Tačiau tam reikia ir tinkamos aprangos, ir tėvų pritarimo“*. Taigi, pedagogų nuomone, reikėtų skirti didesnes lėšas lauko aplinkos tvarkymui bei atnaujinimui, priemonių įsigyjimui, bei stengtis keisti tėvų nuomonę apie veiklų lauke vedimą esant prastesnėms oro sąlygoms, kadangi šie veiksniai riboja edukacinių veiklų lauke organizavimą.

Pedagogai pateikė edukacinės veiklos, organizuojamos lauko aplinkoje ateities perspektyvų vertinimą (8 lentelė).

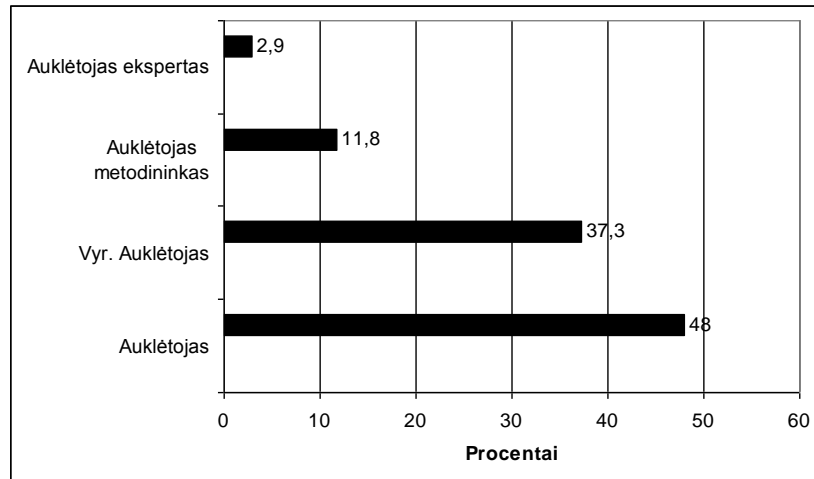
Edukacinės veiklos lauko aplinkoje perspektyvos

Eil. nr.	Perspektyvos	Populiarumo indeksas
1.	Veiklos lauko aplinkoje, bet kokiu oru organizavimas, bei tam suteikiamos visos galimybės.	100
2.	Dažnesnis edukacinių veiklų organizavimas, didesnis dėmesys skiriamas laiko praleidimui lauke.	90
3.	Didesnis finansavimas lauko aplinkos atnaujinimui, naujoms priemonėms įsigyti.	90
4.	Pedagogai dažniau leis vaikams be jokių ribų tyrinėti lauko aplinką ir skatins juos eksperimentuoti.	80
5.	Rengiama daug mokymų pedagogams, suteikiamos būtinos priemonės veiklai, lauke organizuoti.	80
6.	Pedagogų rodoma didesnė iniciatyva, dalinimasis patirtimi.	70
7.	Atvirų veiklų organizavimas, kurių metu pedagogai dalinsis patirtimi kaip organizuoti tokias veiklas.	70
8.	Rėmiamasi užsienio šalių patirtimi, Lietuvoje kuriama daugiau lauko darželių, kuriuose bus vykdoma edukacinė veikla.	70
9.	Skiriamas didesnis dėmesys ugdymui(si) lauke.	70
10.	Naudojami netradiciniai metodai, organizuojant veiklas lauke.	60
11.	Ne vien vaikų priežiūra lauko aplinkoje, bet ir dažnesnis veiklų organizavimas.	60

Ekspertai teigiamai vertina edukacinių veiklų lauko aplinkoje perspektyvas ir tikisi, kad tokios veiklos bus organizuojamos dažniau ir tam bus suteikiamos visos palankios galimybės.

3.2. Ikimokyklinio ugdymo pedagogų anketinės apklausos rezultatai ir analizė

Anketine apklausa buvo siekiama išsiaiškinti kokie veiksniai slopina/skatina pedagogus organizuoti edukacines veiklas, kokia jų nuomonė apie edukacinių veiklų reikšmingumą, bei ar jie patys organizuodami veiklas didelį dėmesį skiria ugdymui(si) lauke.

4 pav. **Pedagogų pasiskirstymas pagal kvalifikaciją** (N=102)

Apklausoje dalyvavo 102 pedagogai. Pagal pedagoginę kvalifikaciją respondentai pasiskirstė taip (4 pav): 48 % auklėtojas, 37,3% vyr auklėtojas, 11, 8% auklėtojas metodininkas, 2,9 % auklėtojas ekspertas. Didžioji dalis respondentų turi auklėtojo ar vyr.auklėtojo kvalifikacijas.

Pedagogų buvo klausama kokia jų nuomonė, ar edukacinė veikla ikimokyklinės ugdymo įstaigos lauko aplinkoje užima svarbią vietą vaikų ugdyme? Respondentų atsakymai pasiskirstė į 2 dalis. 78 % mano, kad edukacinė veikla užima svarbią vietą, 21,6% galvoja, jog edukacinė viekla iš dalies yra svarbi. Nei vienas respondentas nepasirinko atsakymo, kad tokia veikla yra visiškai nesvarbi ugdant vaikus. Taigi, galima daryti išvadą, kad edukacinių veiklų organizavimas lauko aplinkoje užima svarbią vietą ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo(si) procese.

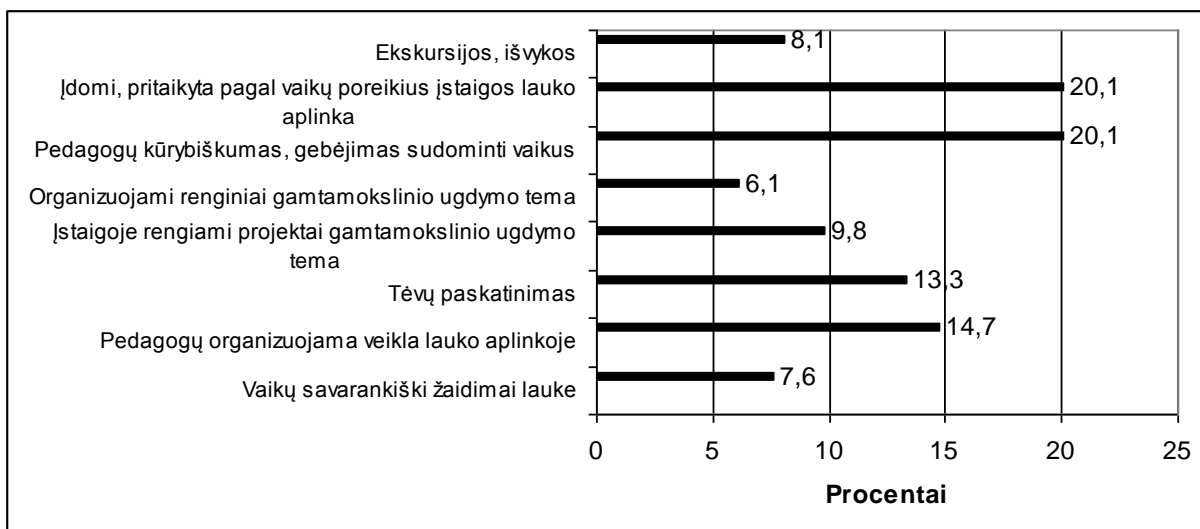
Edukacinės veiklos svarba įstaigos lauko aplinkoje. Pedagogų požiūris

Eil.nr.	Teiginiai	n
1.	Tyrinėjimai, atradimai, pojūčių įtraukimas	20
2.	Lauke geriausiai susipažįstama su gamta	19
3.	Susipažinimas su gamtos reiškiniais	17
4.	Skatina domėjimąsi gamta	16
5.	Ugdymas(is) natūralioje aplinkoje	5
6.	Fizinis aktyvumas	4
7.	Skatina vaiko poreikį domėtis aplinka	4
8.	Visapusiškas, integruotas ugdymas	3
9.	Sveikos gyvensenos įgūdžiai	3
10.	Ugdymas(is) kitokiose erdvėse	2
11.	Praktiniai įgūdžiai	2
12.	Veikla dažniau vykdoma grupėje	2
13.	Ugdymas svarbus tiek grupėje, tiek lauke	2
14.	Dėl tėvų požiūrio ugdymas vykdomas tik esant geram orui	1

Respondentų argumentavo kodėl, jų manymu, veikla lauko aplinkoje yra svarbi ar iš dalies užima svarbią vietą ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdyme (9 lentelė). Visi pedagogai sutinka, jog edukacinė veikla yra svarbi vaikų ugdymo(si) procese, buvo pateikta daugiausiai argumentų, kad:

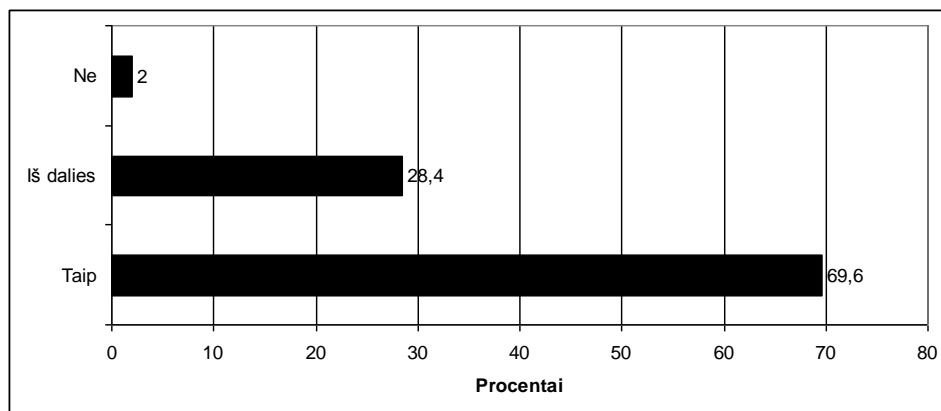
- Lauko aplinkoje galima tyrinėti, atrasti kažką naujo, įtraukti visus vaiko pojūčius.
- Lauke galima geriausiai susipažinti su gamta.
- Susipažįstama su gamtos reiškiniais.
- Skatinamas domėjimasis gamta.
- Vykdomas ugdymas(is) natūralioje aplinkoje.
- Skatinamas fizinis aktyvumas.
- Skatinamas vaiko poreikis domėtis aplinka.

Galima teigti, kad pedagogai didžiausią dėmesį skiria tyrinėjimams, atradimams bei visų pojūčių lavinimui („tik lauko aplinkoje galima geriausiai susipažinti su gamta ją tyrinėjant, atrandant kažką naujo“; „lauko aplinkoje“įjungiami“ visi vaiko pojūčiai, jie gali paliesti, pauostyti, išgirsti, galbūt net paragauti“). Taip pat didelė dalis respondentų teigia, kad tik lauke galima geriausiai susipažinti, bei skatinti domėjimąsi gamta („tik lauke galima stebėti paukščius, ieškoti įvairių vabalų, augalų taip susipažindinant vaikus su gamta“; „, žaisdami lauko aplinkoje vaikai gali įgyti naujų žinių apie gamtą“).

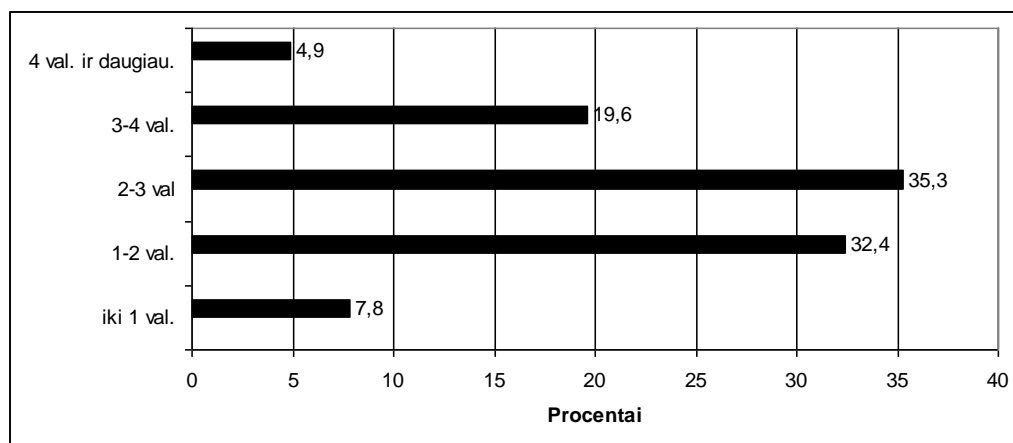
6 pav. Vaikų domėjimąsi gamta skatinantys veiksniai (N=102)

Pedagogai išskyrė svarbiausius veiksnius, kurie jų nuomone, labiausiai skatina ikimokyklinio amžiaus vaikus domėtis gamta (6 pav.). Daugiausiai pedagogų, po 20,1 % mano, kad labiausiai vaikus skatina įdomi, pritaikyta pagal vaikų poreikius įstaigos lauko aplinka, bei pedagogų kūrybiškumas ir gebėjimas sudominti vaikus. Taip pat kaip svarbius, vaikų domėjimąsi gamta skatinančius veiksnius pedagogai išskyrė pedagogų organizuojamą veiklą lauko aplinkoje (14,7%) ir tėvų paskatinimą (13,3%). Mažiau reikšmingi veiksniai: įstaigoje rengiami projektai gamtamokslinio ugdymo tema (9,8%), ekskursijos ir išvykos (8,1%), organizuojami renginiai gamtos pažinimo tema (6,1%). Svarbiausi ikimokyklinio amžiaus vaikų domėjimąsi gamta skatinantys veiksniai yra pati įstaigos lauko aplinka, bei pedagogo organizuojama veikla. Norint, kad vaikai domėtųsi gamta reikia įrengti jiems patrauklią, jų poreikius atitinkančią aplinką. Tačiau vien tinkamai įrengtos aplinkos neužtenka, reikia, kad pedagogas kūrybingai išnaudotų šią aplinką, lauke organizuodamas įvairias veiklas, kurios sudomintų vaikus. Pati gamtinė aplinka skatina domėtis aplinkiniu pasauliu, tačiau su pedagogo pagalba vaikas gali įgyti dar daugiau naujų žinių bei patirties.

7 pav. **Edukacinės veiklos svarba gamtos pažinimo ugdyme. Pedagogų požiūris (N=102)**

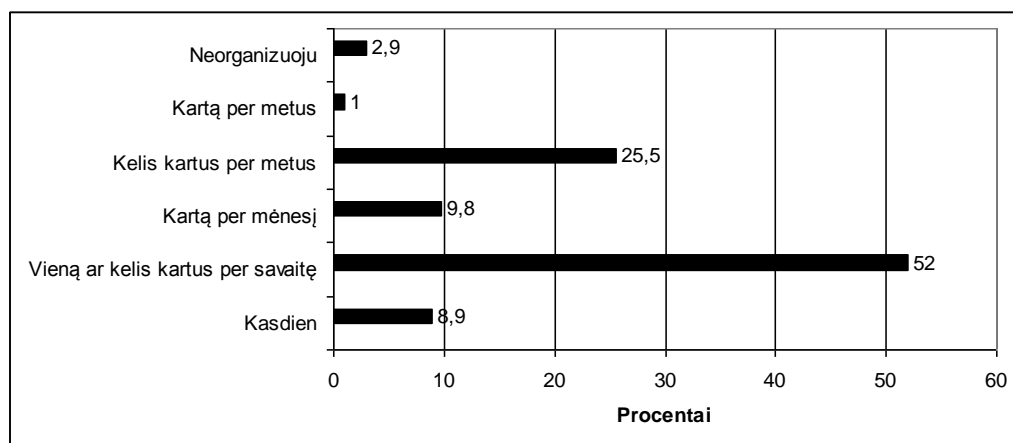
Respondentai išreiškė savo nuomonę, ar edukacinė veikla yra svarbiausias metodas gamtamoksliniame ugdyme (7 pav.). Dauguma pedagogų (69,6 %) mano, jog edukacinė veikla lauko aplinkoje yra svarbiausias metodas, kita dalis (28,4 %), teigia, kad tai iš dalies svarbu, nedidelė dalis (2%) įvardijo edukacinę veiklą kaip nereikšmingą metodą. Edukacinė veikla, organizuojama lauko aplinkoje yra svarbiausias metodas, norint pažinti gamtą, ugdyti tyrinėjimo įgūdžius, bei skatinti vaikų domėjimąsi gamtos reiškiniiais.

8 pav. **Su vaikai praleidžiamas laikas įstaigos lauko aplinkoje (N=102)**

Pedagogai atsakė kiek laiko dažniausiai su vaikais praleidžia lauke (8 pav.). Gauti rezultatai parodė, kad dažniausiai pedagogai (35 %) su vaikais lauke praleidžia 2-3 valandas, taip pat didelė dalis (32,3 %) lauko aplinkoje praleidžia 1-2 valandas. 3-4 valandas lauko aplinkoje praleidžia 19,6 %, iki 1 valandos 7,8 %, 4 valandas ir daugiau tik 4,9 % auklėtojų. Galima teigti, kad didžiąją laiko dalį, kurią vaikai praleidžia ikimokyklinio ugdymo įstaigoje

užima ugdymas(is) patalpoje. Lauko aplinkoje dažniausiai praleidžiama gana nedaug laiko, todėl ugdymui(si) lauke skiriamas mažesnis dėmesys, nei ugdymui(si) patalpoje.

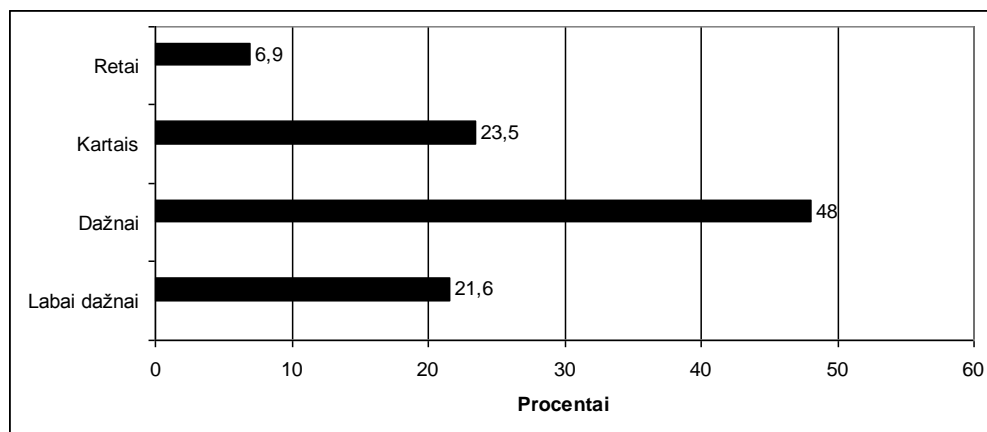
9 pav. **Edukacinių veiklų organizavimas lauko aplinkoje (N=102)**

Respondentai atsakė kaip dažnai jie organizuoja edukacines veiklas įstaigos lauko aplinkoje (9 pav.). Didžioji dalis (52%) edukacines veiklas organizuoja vieną ar kelis kartus per savaitę, nemaža dalis (25,5%) įvardijo, jog kelis kartus per metus organizuoja tokias veiklas. Kasdien veiklas rengia tik 8,9 % respondentų, visiškai tokių veiklų neorganizuoja 2,9 % pedagogų. Tačiau jeigu lauke praleidžiama gana nedaug laiko, galima daryti išvadą, kad tokios veiklos trunka neilgai, bet išėjus į lauko aikštelę dažniausiai organizuojamos net vieną ar kelis kartus per savaitę. Tačiau ekspertų apkausoje buvo išsiaiškinta, kad pedagogai prioritetą teikia ugdymui(si) patalpoje ir edukacines veiklas organizuoja gana retai. Galbūt ne visi anketinėje apklausoje dalyvavę pedagogai supranta kas yra edukacinė veikla, jog tai nėra tik išėjimas į lauką ir laisvi vaikų žaidimai. Edukacinė veikla yra suplanuota, tačiau kartais gali būti ir spontaniška (pvz. vakai pamato augalą ir klausia jo pavadinimo, auklėtoja atsako ir pastebėjusi susidomėjimą pasakoja apie kitus lauko aplinkoje augančius augalus, ko reikia, kad jie užaugtų ir pan. Kitą dieną galima pratęsti edukacinę veiklą patiems sodinant augalus, juos prižiūrint.).

Veikla, dažniausiai organizuojama įstaigos lauko aplinkoje

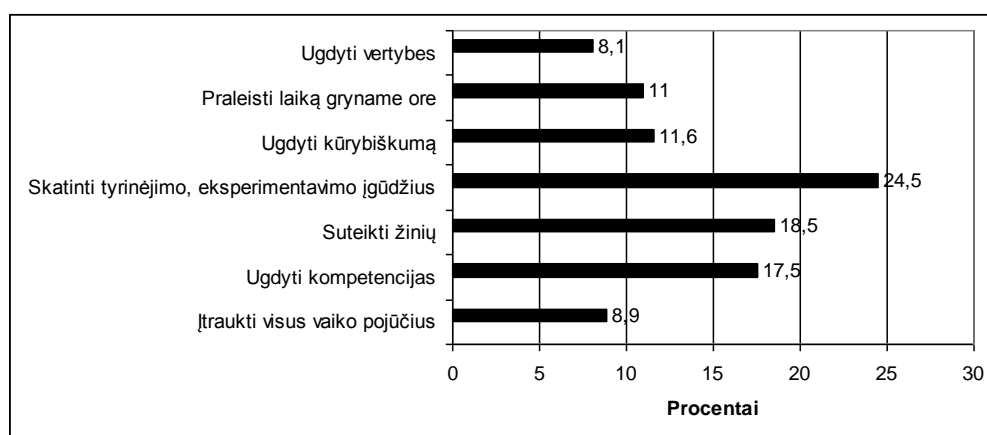
Eil.nr.	Veikla	n
1	Gamtos tyrinėjimai	24
2	Judrieji žaidimai	23
3	Gamtos pokyčių stebėjimas	21
4	Eksperimentai su smėliu, vandeniu, sniegu	18
5	Ieškojimas ir susipažinimas su vabalais	15
6	Augalų sodinimas ir priežiūra	13
7	Kūrybinė veikla su gamtine medžiaga	12
8	Paukščių stebėjimas	10
9	Atsipalaidavimas po veiklos grupėje	8
10	Aplinkos tvarkymas kartu su vaikais	8
11	Vaikai patys renkasi veiklą	7
12	Sportinė veikla	5
13	Švenčių rengimas	4
14	Piešimas	3
15	Vaidmeniniai žaidimai	1
16	Kasdienė veikla: valgomi pietūs, šiltuoju metu laiku lauke gulima, miegama	1

Pedagogai įvardino kokias veiklas jie dažniausiai organizuoja įstaigos lauko aplinkoje (10 lentelė). Dažniausiai pedagogai organizuoja gamtos tyrinėjimus (n=24), judriuosius žaidimus (n=23), gamtos pokyčių stebėjimus (n=21). Mažesnę dalis auklėtojų dažniausiai organizuoja eksperimentus su smėliu, vandeniu, sniegu (n=18), vabalų ieškojimą ir susipažinimą (n=15), augalų sodinimą ir priežiūrą (n=13), kūrybinę veiklą su gamtine medžiaga (n=12), paukščių stebėjimą (n= 10) („Sportuojame, tyrinėjame medžius, gėles, stebime paukščius“; „Būname lauke nuolat - valgome, plauname indus, žaidžiame, tvarkome aplinką, piešiame, skaičiuojame, stebime ir tyrinėjame gamtą, kuriame laužą, miegame (šiltuoju metu laiku)“; „Sodiname gėles ar daržoves, šluojame kiemą, ravime gėlynus. To pasėkoje vaikai supranta, kaip auga gėlės, kad joms reikalingas vanduo ir kitokia priežiūra“). Mažoji dalis pedagogų organizuoja atsipalaiduojančią veiklą (n=8), aplinkos tvarkymą (n=8), leidžia vaikams patiems pasirinkti veiklą (n=7), sportinę veiklą (n=5), švenčių rengimą (n=4), piešimą (n=3), vaidmeninius žaidimus (n=1), kasdienę veiklą (n=1). Ikimokyklinio ugdymo pedagogai lauko aplinkoje organizuoja įvairaus pobūdžio veiklas. Dauguma lauke organizuojamų veiklų yra susijusios su gamtos pažinimu.

10 pav. **Edukacinėms veikloms skiriamas dėmesys ugdymo įstaigoje (N=102)**

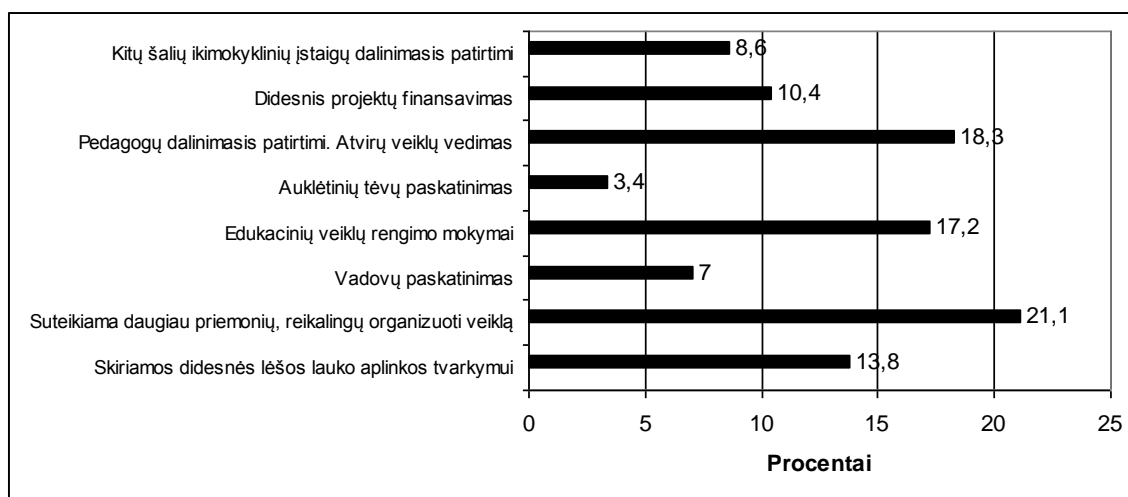
Respondentai įvardijo kaip dažnai ikimokyklinėje įstaigoje, kurioje jie dirba didelis dėmesys skiriamas edukacinėms veikloms lauko aplinkoje (10 pav.). Didžioji dalis pedagogų (48%) įvardijo, kad įstaigoje dažnai organizuojamos edukacinės veiklos, atsakymo variantą “labai dažnai” pasirinko 21,6% respondentų, atsakymą “kartais” įvardijo 23,5 %, mažiausiai pasirinko atsakymą “retai” 6,9%. Pedagogai turėjo įvertinti ne tik kaip dažnai jie patys organizuoja edukacines veiklas, bet ir kokį dėmesį tokioms veikloms skiria jų bendradarbiai bei įstaigų vadovai. Galima teigti, kad ikimokyklinėse įstaigose edukacinė veikla lauko aplinkoje ne kasdien yra planuojama bei organizuojama, įstaigoms tai nėra pats svarbiausias prioritetas. Lauko aplinkoje apsiribojama judriaisiais žaidimais bei laisva vaikų veikla.

11 pav. **Svarbiausi prioritetai organizuojant edukacines veiklas (N=102)**

Auklėtojai įvardijo kokie jų manymu yra svarbiausi priotitetai, organizuojant edukacines veiklas (11 pav.). Daugiausiai pedagogų (24,5%) teigia, kad svarbiausia skatinti tyrinėjimo, eksperimentavimo įgūdžius (vaikai paskatinti pedagogo ar kartu su juo tyrinėja lauko aplinką,

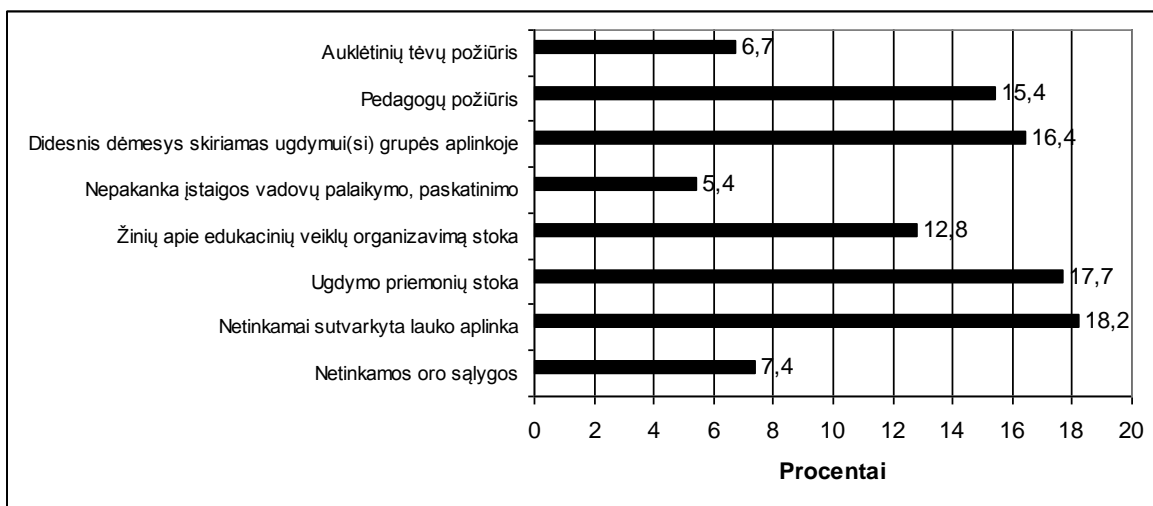
sužino kažką naujo, eksperimentuoja su gamtine medžiaga) , 18,5% įvardijo, jog svarbiausia suteikti žinių (teorinės žinios apie gamtą, joje vykstančius procesus, augančius augalus bei gyvūnus), 17,5% prioritetą skiria kompetencijų ugdymui (mokėjimo mokytis, pažinimo, socialinė, komunikavimo, meninė). Mažesnę dalis ikimokyklinio ugdymo auklėtojų kaip svarbiausius prioritetus pasirinko kūrybiškumo ugdymą (11,6%), praleidžiamą laiką gryname ore (11%), vaiko pojūčių įtraukimą (klausa, regėjimas, lytėjimas, uoslė, skonis) (8,9%), ugdomas vertybes (draugiškumas, pagarba, meilė gamtai) (8,1%). Pedagogams organizuojant edukacines veiklas įstaigos lauko aikštelėje svarbiausias priortitetas yra tyrinėjimo ir eksperimentavimo įgūdžių ugdymas, todėl jie dažniausiai renkasi su gamtos tyrinėjimu susijusias veiklas.

12 pav. **Veiksniai, skatinantys organizuoti edukacines veiklas lauke** (N=102)

Pedagogai įvardijo kokie veiksniai labiausiai skatina organizuoti edukacines veiklas lauko aplinkoje (12 pav.). Daugiausiai respondentų (21,1 %) teigia, kad labiausiai skatinantis veiksnys yra suteikiamos priemonės, reikalingos organizuoti veiklai. Taip pat didelė dalis (18,3%) įvardijo, kad tokią veiklą skatina kitų pedagogų dalinimasis patirtimi, atvirų veiklų vedimas, bei (17,2%) edukacinių veiklų rengimo mokymai. Mažesnę dalį (13,8 %) įvardino, kaip svarbiausią skatinantį veiksnį skiriamas didesnės lėšos lauko aplinkos tvarkymui, (10,4 %) didesnį projektų finansavimą, (8,6 %) kitų šalių ikimokyklinių įstaigų dalinimasi patirtimi. Taigi, galima teigti, kad edukacinę veiklą organizuoti skatina du svarbiausi veiksniai : suteikiamos priemonės, kurių reikia organizuojant veiklą bei kitų ikimokyklinių įstaigų pedagogų dalinimasis patirtimi. Dauguma pedagogų įvardijo kas juos skatintų organizuoti veiklas. Ekspertų apklausa išsiaiškinta, kad ugdymo priemonių šiuo metu pakankamai

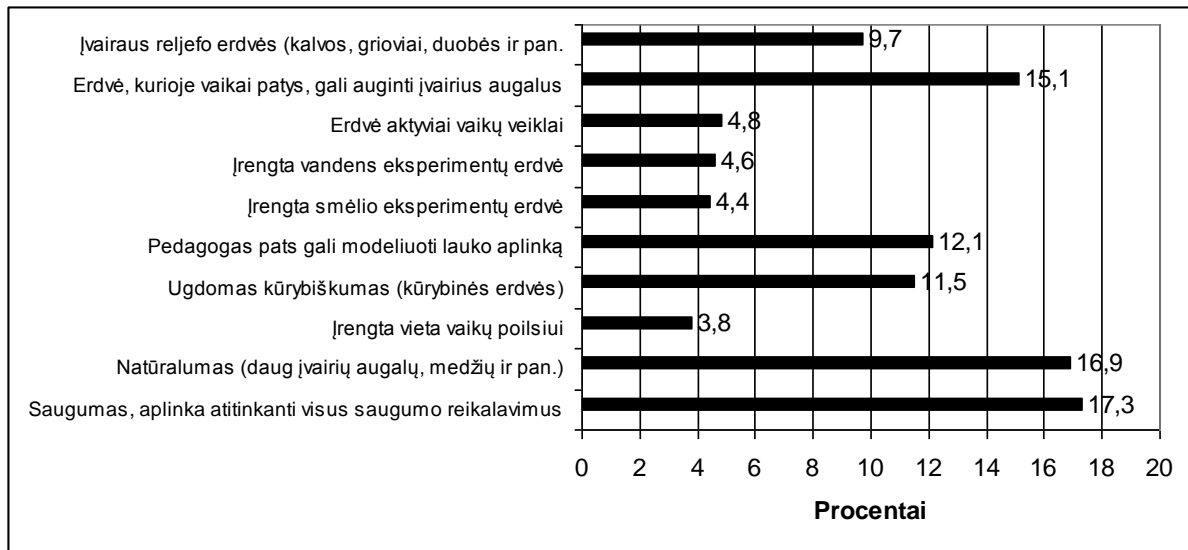
nesuteikiama, todėl didesnis priemonių, reikalingų organizuoti veiklai suteikimas paskatintų pedagogus organizuoti edukacines veiklas. Taip pat edukacines veiklas organizuoti skatintų pačių pedagogų dalinimasis savo profesine patirtimi apie tokių veiklų planavimą bei organizavimą. Būtų galima rengti edukacinių veiklų rengimo mokymus, kadangi yra išreikštas tokių mokymų poreikis, kaip veiksnys, kuris galėtų paskatinti edukacinių veiklų organizavimą.

13 pav. **Veiksniai, ribojantys edukacinių veiklų lauke organizavimą** (N=102)

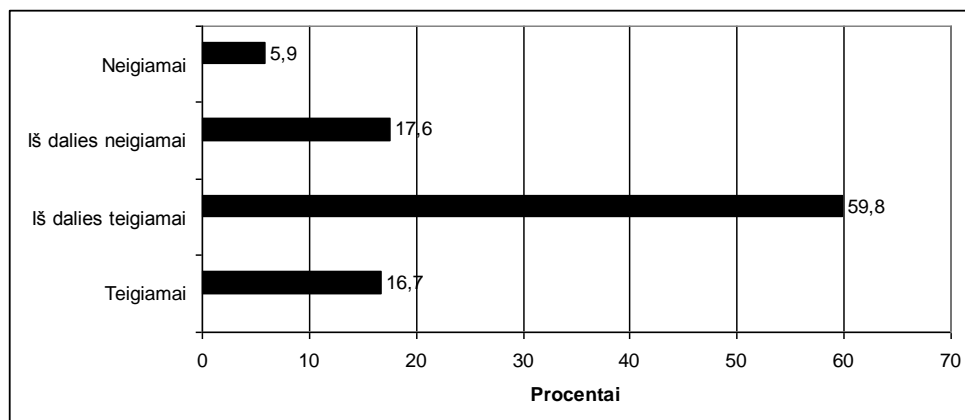
Taip pat buvo įvardinti edukacinę veiklą lauko aplinkoje ribojantys veiksniai (13 pav.). Didžioji dalis įvardijo, kad labiausiai veiklą riboja netinkamai sutvarkyta lauko aplinka (18,2%) ir ugdymo priemonių stoka (17,7%). Mažesnė pedagogų dalis išskyrė jog veiklą riboja tai, kad didesnis dėmesys skiriamas ugdymui(si) patalpoje (16,4%), bei pačių pedagogų požiūris (15,4%). Mažiausiai auklėtojų pasirinko netinkamas oro sąlygas (7,4%), auklėtinių tėvų požiūrį (6,7%), nepakankamą įstaigos vadovų paskatinimą (5,4%). Šiuos pagrindinius veiksnius, ribojančius edukacinių veiklų lauko aplinkoje reikėtų kiek įmanoma šalinti, daugiau dėmesio skirti lauko aplinkos tvarkymui ir ugdymui(si) lauke reikalingoms priemonėms įsigyti. Anketinės apklausos rezultatai sutampa su ekspertų apklausa, kurios metu buvo išsiaiškinta, kad pedagogams trūksta ugdymui(si) skirtų priemonių, bei tinkamai parengtos įstaigos lauko aplinkos.

14 pav. Svarbiausi ikimokyklinės įstaigos lauko aplinkos komponentai (N=102)

Pedagogai įvardino svarbiausius, jų manymu, įstaigos lauko aplinkos komponentus (14 pav.). Didžioji dalis teigia, kad saugumas (17,3%), bei natūralumas (16,9%) yra svarbiausi ugdomosios lauko aplinkos komponentai. Taip pat nemaža dalis auklėtojų įvardijo, kad labai svarbūs komponentai yra erdvė, kurioje vaikai patys gali auginti įvairius augalus (15,1%) , pedagogas pats gali modeliuoti lauko aplinką (12,1%) , ugdomas kūrybiškumas (11,5%). Mažesnė dalis auklėtojų pasirinko įvairaus reljefo erdves (9,7%), erdves aktyviai veiklai (4,8%), vandens eksperimentų (4,6 %) bei smėlio eksperimentų (4,4%) erdves, vietą poilsiui (3,8%). Taigi, pedagogai ikimokyklinės ugdymo įstaigos lauko aikštelėje labiausiai vertina saugumą ir natūralumą. Auklėtojams svarbu, kad lauko aplinka būtų įrengta taip jog vaikams nekiltų pavojaus susižeisti. Taip pat labai svarbu jog lauko aplinkoje netrūktų žaliosios erdvės, medžių, įvairių augalų, kad auklėtiniai galėtų susipažinti su gamta, stebėti kaip keičiantis metų laikams keičiasi lauko aplinka, kokių sąlygų reikia, kad augalai užaugtų ir pan.

15 pav. Įstaigos lauko aplinkos vertinimas (N=102)

Respondentai įvertino įstaigos, kurioje dirba lauko aplinką (15 pav.). Dauguma respondentų (59,8%) iš dalies teigiamai vertina įstaigos lauko aplinką. Mažesnę pedagogų dalis iš dalies neigiamai (17,6 %) vertina įstaigos lauko aplinką, teigiamai aplinką vertina tik 16,7 %. Mažiausiai respondentų (5,9%) pažymėjo atsakymą neigiamai. Kadangi didžioji dalis pedagogų pasirinko atsakymą “iš dalies teigiamai” galima daryti prielaidą, jog auklėtojai nėra visiškai patenkinti įstaigų lauko aplinka.

Ikimokyklinio ugdymo pedagogų buvo klausama kaip jie mano, ar ateityje edukacinės veiklos įstaigų lauko aplinkoje bus organizuojamos dažniau? Dauguma respondentų (78,4%) sutiko, kad edukacinė veikla lauko aplinkoje ateityje bus organizuojama dažniau, 20,6 % abejoja, bei 1% nesutinka, kad tokia veikla bus dažniau organizuojama. Galima daryti išvadą, kad pedagogai teigiamai vertina tokių veikų organizavimo perspektyvas.

DISKUSIJA

Atlikus tyrimą išsiaiškinta, kad pedagogų organizuojamą veiklą riboja netinkamai įrengta ikimokyklinės ugdymo įstaigos lauko aplinka. Ikimokyklinių įstaigų auklėtojai iš dalies teigiamai vertina, įstaigos, kurioje dirba lauko aplinką. Tai patvirtina bei papildo R. Burškaitienė, E. Galkauskienė, R. Vilkonis (2012) atliktas tyrimas, kuriuo išsiaiškinta, kad ikimokyklių įstaigų lauko aplinka yra edukaciniu požiūriu netinkamai suprojektuota. Lauko aikštelėje esantys įrenginiai, žaidimų kampeliai ir inventorius skirtas aktyvaus, sąmoningo, bei aplinkai neabejingo vaiko ugdymui (si) dažnai yra morališkai pasenęs, neatliekantis daugelio funkcijų, o kartais jų išvis nėra. Taigi, ikimokyklinių ugdymo įstaigų lauko aplinkos atnaujinimui, paruošimui turėtų būti skiriamas didesnis dėmesys.

R. Burškaitienės (2014) atliktas tyrimas parodė, kad lauko ugdomosios aplinkos situaciją tradicinėje Lietuvos ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigose galima vertinti kaip pasekmę ar rezultatą, kuris yra sąlygojamas tam tikrų veiksnių tokių, kaip: pedagogų kompetencija (neadekvačiai vertinama, pervertinama arba nuvertinama) ir ją sudarantys komponentai: kūrybiškumas (sprendimų laisvė neatsieja nuo atsakomybės), aktyvumas (dalyvavimas visuomeninėje veikloje). Taip pat ir atliktoje ekspertų apklausoje buvo išvagyta pedagogo kompetencijų, organizuojant edukacines veiklas lauke reikšmė, pabrėžiant auklėtojo kūrybingumą. Atskleistas edukacinių veiklų organizavimo mokymų, bei pačių pedagogų dalinimosi savo darbo patirtimi poreikis. Šiuos teiginius taip pat patvirtina ir ikimokyklinio ugdymo pedagogų anketinė apklausa. Taigi, norint skatinti auklėtojus organizuoti edukacines veiklas lauke turėtų būti rengiami mokymai, atviros kitų pedagogų veiklos, konferencijos, kad auklėtojai galėtų tobulinti savo kompetencijas, bei žinias kaip planuoti bei vesti tokias veiklas.

Darbe atliktą tyrimą būtų galima pratęsti giliau aiškinantis edukacinių veiklų, organizuojamų įstaigos lauko aplinkoje, procesą (kaip veiklos organizuojamos, koks jų turinys, su kokiomis problemomis susiduriama ir pan.). Taip pat tyrimas būtų plėtojamas atliekant ikimokyklinio amžiaus vaikų apklausą, siekiant išsiaiškinti ką jie dažniausiai veikia įstaigos lauko aplinkoje su draugais bei auklėtoja, kokia veikla juos labiausiai domina.

IŠVADOS

1. Laikas praleistas lauko aplinkoje yra toks pat svarbus ar net svarbesnis negu ugdymas(is) grupės aplinkoje. Veikla tinkamai įrengtoje įstaigos lauko aplinkoje užtikrina vaikų kūrybinį kryptingumą, skatina įvairią, aktyvią bei spontanišką veiklą. Veikla lauke turi įtakos vaiko pasaulio suvokimo formavimuisi bei pažinimo kompetencijos tobulinimui. Ikimokyklinės įstaigos pedagogas perkėlęs daugumą veiklų iš patalpos į lauko aplinką suteikia vaikams naujos patirties.
2. Išsiaiškinta, kad edukacinių veiklų, organizuojamų lauko aplinkoje situaciją lemia patys pedagogai. Ikimokyklinio ugdymo auklėtojai didesnę dėmesį skiria ugdymui(si) patalpoje negu lauko aplinkoje. Kai kuriems pedagogams trūksta kompetencijų, kūrybiškumo ir žinių apie tokių veiklų organizavimą. Dėl to matomas edukacinių veiklų mokymų bei kitų pedagogų atvirų veiklų, dalinimosi darbo patirtimi lauko aplinkoje poreikis. Tyrimo hipotezė pasitvirtino.
3. Vertinant edukacinių veiklų lauko aplinkoje situaciją išsiaiškinta, kad pedagogai su ikimokyklinio amžiaus vaikais lauke dažniausiai praleidžia tik 2 – 3 valandas, organizuoja gamtos tyrinėjimus, judriuosius žaidimus bei gamtos pokyčių stebėjimo užsiėmimus.
4. Išaiškintas edukacinių veiklų, organizuojamų ikimokyklinės įstaigos lauko aplinkoje poreikis. Pedagogai sutinka, kad edukacinė veikla yra svarbi vaikų ugdymo(si) dalis, tačiau jiems trukdo netinkamai įrengta lauko aplinka bei ugdymo priemonių stoka. Tyrimo hipotezė pasitvirtino. Auklėtojai tikisi, kad ateityje tokios veiklos taps dar svarbesnės ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdyme ir tam bus suteikiama daugiau galimybių.

REKOMENDACIJOS

1. Ikimokyklinių ugdymo įstaigų vadovai turėtų skirstyti finansines lėšas taip, kad jų užtektų ne vien patalpų, bet ir bent minimaliam lauko aplinkos atnaujinimui.
2. Ikimokyklinių ugdymo įstaigų lauko aplinka turi būti įrengta taip, kad joje nekiltų pavojaus susižeisti, netrūktų žalios erdvės bei įvairių augalų, poilsio zonų.
3. Ikimokyklinio ugdymo pedagogai turėtų daugiau dalintis savo darbo patirtimi su kitais auklėtojais, nebijoti atskleisti iškilusių problemų, pasidalinti tuo kas pasisekė, o galbūt nepavyko, organizuojant edukacines veiklas lauke.
4. Ikimokyklinio ugdymo pedagogai turėtų kūrybiškiau pažvelgti į ugdymą(si) lauke, gamtinė aplinka suteikia didžiules galimybes tyrinėjimams ir atradimams, kūrybinei veiklai, reikia tik visa tai išnaudoti (kurti sodelius, organizuoti paukščių stebėjimus, ieškoti įvairių vabalų, rengti smėlio ir vandens sąvybių tyrinėjimus, piešti ant sniego ir pan.).
5. Ikimokyklinio ugdymo pedagogai turėtų rengti daugiau edukacinių programų, kurios būtų vykdomos įstaigos lauko aplinkoje, bei jomis dalintis kitais pedagogais.

LITERATŪRA

1. Adaškevičienė E. (1999). *Vaikų sveikatos ugdymas pedagoginiu aspektu*. Vilnius: Lietuvos sporto informacijos centras.
2. Ališauskienė S., Gudonis V., Mikulėnaitė ir kt. (2003). *Ankstyvasis ugdymas: dabartis ir perspektyvos*. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.
3. Beišienė M., Lukavičienė V. (2015) *Ekologinės aplinkosauginės veiklos organizavimas ikimokyklinėje įstaigoje*. [Žiūrėta 2016-03-05]. Prieiga per internetą: <<http://oaji.net/articles/2015/514-1429783866.pdf> 2015>
4. Bitinas B. (2006). *Edukologinis tyrimas: sistema ir procesas*. Vilnius: Kronta.
5. Bitinas B. (2000). *Ugdymo filosofija*. Vilnius: ENCIKLOPEDIJA.
6. Bučas J. (2001). *Kraštotvarkos pagrindai*. Kaunas: Technologija.
7. Burškaitienė R., Vilkonis R., Galkauskienė E. (2012) *Lauko ugdomosios aplinkos Šiaulių ikimokyklinio ugdymo įstaigose: atvejo analizė*. [Žiūrėta 2016-03-05]. Prieiga per internetą: <http://www.su.lt/bylos/mokslo_leidiniai/jmd/2012_4_37/burskaitiene_vilkonis_galkauskiene.pdf>
8. Burškaitienė R. (2011). *Ugdomosios aplinkos tradicinėje Lietuvos ikimokyklinėje įstaigoje: ekspertinis vertinimas*. [Žiūrėta 2016-03-05]. Prieiga per internetą: <http://www.su.lt/bylos/mokslo_leidiniai/jmd/11_04_33/burskaitiene.pdf>
9. Burškaitienė R., Vilkonis R. (2012) *Ikimokyklinės ugdymo įstaigos lauko ugdomosios aplinkos tobulinimo modeliavimas refleksyviojo vaikų patirčių suvokimo koncepcijų kontekste*. *Tiltai*, 4, p. 165-173.
10. Burškaitienė R. (2014). *Ikimokyklinio ugdymo įstaigos lauko ugdomosios aplinkos turinio konceptualizavimas*. Daktaro disertacija.
11. Caughlin P.A. (1997). *Į vaiką orientuotų grupių kūrimas: knyga auklėtojais*. Vilnius: Lietus.
12. Čekuolienė E. (2014). *Augi(ni)mo psichologija* Alma littera: Vilnius.
13. Dodge D.T., Colker L.J., Heroman C. (2007). *Ikimokyklinio amžiaus vaikų kūrybiškumo ugdymas*. Vilnius: Presvika.
14. Dodge D.T., Phinney J. (2008). *Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymas: vadovas tėvams*. Vilnius: Presvika.
15. Dewey J. (2014) *Demokratija ir ugdymas: įvadas į ugdymo filosofiją*. Klaipėda: Baltic printing house.

16. Grunelius, E. M. (1999). *Ankstyvosios vaikystės pedagogika*. Vilnius:Lietuvos Valdorfo pedagogikos centras.
17. Gučas A. (1994). *Vaikų darželio pedagogika*. Kaunas: Šviesa.
18. Gražienė R.; Rimkienė, R.(1993). *Ikimokyklinio ugdymo gairės – Programa pedagogams ir tėvams*. Vilnius: Leidybos centras.
19. Glebuviene V. S., Monkevičienė O., Tarasonienė A., Stankevičienė K., (2003). *Priešmokyklinio amžiaus vaikų (5-6 (7) m.) kokybiško ugdymo(si) veiksniai ir kriterijai*. Galutinė mokslinė ataskaita. [Žiūrėta 2016-03-15]. Prieiga per internetą:
<http://www.biblioteka.vpu.lt/elvpu/Priesmokyklinio_amziaus_vaidu_kokybisko_ugdy_mosi_veiksniai_kriterijai_mokslinis_tyrimas_2003.pdf>
20. Gilberston K. Bates T. (2006).*Outdoor education: methods and strategies* [interaktyvus]. [Žiūrėta 2016-03-20]. Prieiga per internetą:
<https://books.google.lt/books?hl=lt&lr=&id=k82M2yBH704C&oi=fnd&pg=PR8&dq=outdoor+education+in+kindergarten&ots=Kur0WOSW7B&sig=m4u24bMP6c5631HK9urQi1nDpm0&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false>
21. Higgins P. Loynes C. Crowther N. *A guide for outdoor educators in Scotland* [interaktyvus]. [Žiūrėta 2016-03-20]. Prieiga per internetą:
<http://www.docs.hss.ed.ac.uk/education/outdoored/guide_for_oe_in_scotland.pdf>
22. Juodaitytė A. (2002) *Socializacija ir ugdymas vaikystėje*. Vilnius: „Petro ofsetas“.
23. Jovaiša L.(2001) *Ugdymo mokslas ir praktika: analitinių straipsnių monografija*. Vilnius: Agora.
24. Lamanuskas V.(2004) *Ugdymas: aksiomatinis ir sisteminis aspektai*. Vilnius.
25. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija(2015) *Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos*. [Žiūrėta 2016-03-15]. Prieiga per internetą:
<http://www.ikimokyklinis.lt/uploads/files/dir1049/dir52/dir2/17_0.php>
26. Lansbergienė A., Jankauskienė L. (2004). *Priešmokyklinės grupės aplinka. Priešmokyklinio ugdymo turinio įgyvendinimas: metodinės rekomendacijos*. Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras.
27. Lamanuskas V., Palionienė, A.(2008) *Ikimokyklinio ugdymo įstaigos gamtinės aplinkos svarba vaikų pažinimo koncepcijos plėtotei. Gamtamokslinis ugdymas*. Šiauliai.
28. Lamanuskas V., Vilkonis R.(2006). *Internetas gamtamoksliniame ugdyme: situacijos analizė ir prognozės*. Šiauliai: VšĮ Šiaulių universiteto leidykla.

29. Monkevičienė O. (2008). *Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) turinio kaitos tendencijos*. [Žiūrėta 2016-03-15]. Prieiga per internetą:
<<http://www.biblioteka.vpu.lt/pedagogika/PDF/2008/91/66-72monk.pdf>>
30. Monkevičienė O.(1995). *Vėrinėlis.Knyga auklėtojai. I dalis*. Vilnius: Leidybos centras.
31. Monkevičienė O.(1991). *Kompleksinis ugdymas ikimokyklinėje įstaigoje : straipsnių rinkinys*. Kaunas : Šviesa.
32. Monkevičienė O., Tarasonienė A., Bortkevičienė V. ir kt.(2001). *Ankstyvojo ugdymo vadovas: tėvams, globėjams, pedagogams*. Vilnius: Minklės leidyba.
33. Neifachas S.(2008) *Vaikų ugdymas darželyje: dbartis ir ateities perspektyva*. Vilnius: UAB CIKLONAS.
34. Pocienė S.J.(2010) *Ikimokyklinis ugdymas: raida, pedagoginės idėjos*. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla.
35. Palionienė A., Kompauskienė I. (2008).*Gamtamokslinio ugdymo (si) sąlygų išplėtimas ikimokyklinėje įstaigoje*. Prieiga per internetą: <<http://oaji.net/articles/2014/514-1393665004.pdf>>
36. Petkevičienė A. (2008). *Edukacinės aplinkos kūrimas priešmokyklinėje grupėje*. „Švietimo naujienos“, 9, p. 264.
37. Rodzevičiūtė E.(2006) *Mokytojų organizavimo kompetencijos raiška edukacinėje praktikoje*. [Žiūrėta 2016-03-20]. Prieiga per internetą:
<<http://www.biblioteka.vpu.lt/pedagogika/PDF/2006/81/rodzeviciute.pdf>>
38. Ruzgienė A., Petružienė S. (2005). *Vaikas ir aplinka*. Klaipėda : Klaipėdos universiteto leidykla.
39. Szanton S.E.(2001). *Į vaiką orientuotas ugdymas nuo gimimo iki trejų metų*. Vilnius: Lietus.
40. Stine S. (1997).*Landscapes for learning* [interaktyvus]. [Žiūrėta 2016-03-20]. Prieiga per internetą:
<https://books.google.lt/books?hl=lt&lr=&id=c9yyi7G8CZIC&oi=fnd&pg=PR11&dq=outdoor+in+kindergarten&ots=_LonssdRy9&sig=Y2ZU75XaQ4Tqan3J6yde1_CkvdA&redir_esc=y#v=onepage&q=outdoor%20in%20kindergarten&f=false>
41. *Tarptautinių žodžių žodynas* (2008). Vilnius.
42. Vilkonis R. (2008). *Neuždarykite vaikystės tarp sienų keturių*. Šiauliai : Šiaulių universiteto leidykla.
43. Žydzūnaitė V. (2001). *Slaugos mokslinių tyrimų metodologiniai pagrindai: Mokomoji knyga*. Kaunas.

44. Wattchow B. Brown M.(2011). *A pedagogy of place: outdoor education for changing world* [interaktyvus]. [Žiūrėta 2016-03-20]. Prieiga per internetą:
<https://books.google.lt/books?hl=lt&lr=&id=7grWBQAAQBAJ&oi=fnd&pg=PR3&dq=outdoor+education+activities&ots=qgBTRbaQSG&sig=obgKwb1-L6qALH9_rXbHgCGgVFA&redir_esc=y#v=onepage&q=outdoor%20education%20activities&f=false>
45. Wellhousen K.(2001). *Outdoor play every day* [interaktyvus]. [Žiūrėta 2016-03-20]. Prieiga per internetą:
<https://books.google.lt/books?hl=lt&lr=&id=bywzVjmt_h4C&oi=fnd&pg=PR8&dq=outdoor+in+kindergarten&ots=lixZpB82Rd&sig=LOAA2TwwEDMEoEoH7yi5EAjcqus&redir_esc=y#v=onepage&q=outdoor%20in%20kindergarten&f=false>

PRIEDAI